

OKM/33/623/2019

Helsingin kaupunginkirjasto

28.4.2021

Valtakunnallisen kehittämistehtävän (VAKE) toimintakertomus 2020

Sisällys

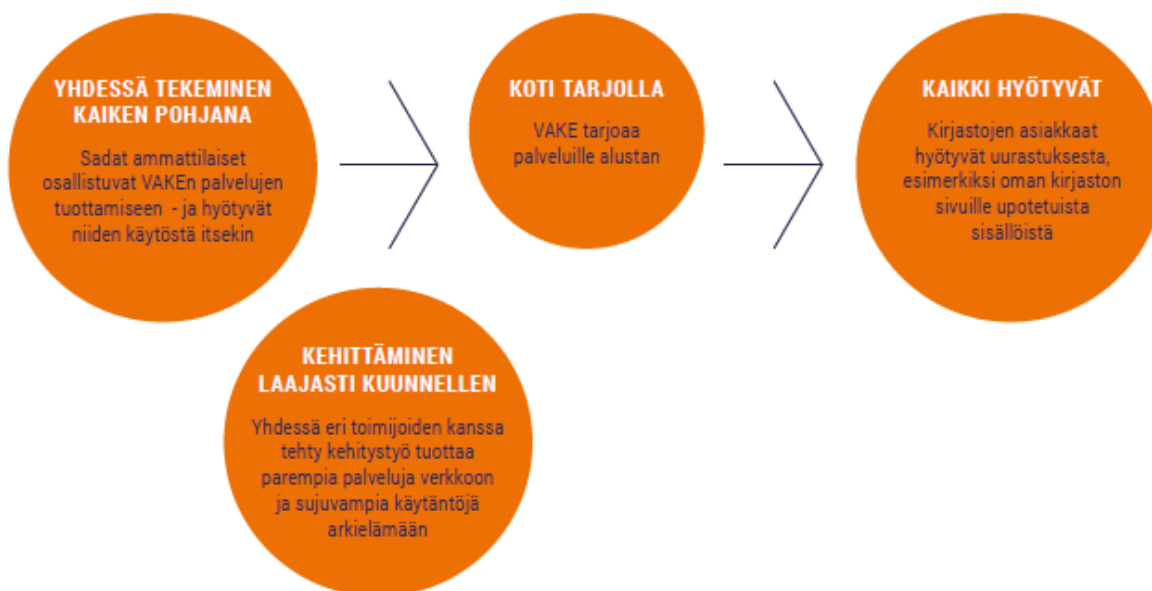
.....	1
1 Tiivistelmä	2
2 Kansallinen yhteistyö	3
3 Kaukopalvelu	6
4 Digi.kirjastot.fi	8
5 eKirjasto.kirjastot.fi	8
6 Kirjasampo.....	9
7 Sivupiiri	14
8 Kirjastokaista	15
9 Kysy kirjastonhoitajalta	22
10 Makupalat.....	26
11 Musiikkikirjastot	29
12 Biblioteken.fi.....	32
13 Kansainvälinen viestintä	37
14 Viestintä.....	37
15 Ammattipalvelut.....	40
16 Tilastoja.....	42
17 Valtakunnalliset kehittämisspalvelut	44



VALTAKUNNALLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

1 Tiivistelmä

Valtakunnalliset kehittämispalvelut eli VAKE tuottaa ja kehittää verkkosisältöjä, alusta- ja rajapintapalveluja, viestintää ja muita palveluja koko maan yleisten kirjastojen käyttöön. Lisäksi VAKE edistää ja tukee kirjastojen välistä yhteistyötä ja kansainvälistä viestintää.



Koronakeväänä kaikki ryntäsivät verkkoon

Koronakeväänä 2020 erityisesti koko maan kirjastosulku 16.3.–8.5.2020 näkyi selvästi virtuaalisten palvelujen käytön kasvuna. Verrattuna samaan kevätjaksoon vuotta aiemmin suhteellista nousua eniten oli Digi.kirjastot.fi:llä (147% enemmän istuntoja), Kirjastokaista.fi:llä (141%), valtakunnallisella eKirjastolla (110%) ja Biblioteken.fi:llä (97%).

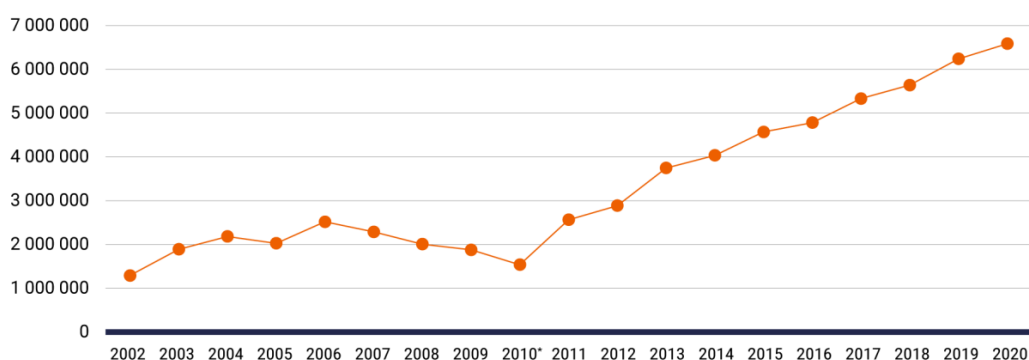
Tekijänoikeusjärjestöt Sanasto ja Kopiosto olivat aloitteellisia neuvottelemaan poikkeusajan videointimahdollisuutta kirjastojen kirjallisuusvideoille. Kirjastokaista ja Helsinki-kanava valittiin julkaisualustoiksi, ja sopimuksen turvin tuotettiin mm. satutunteja. Moni kirjasto otti kokemuksen avulla käyttöön uusia tapoja tavoittaa asiakkaita verkon kautta.

Koko vuoden lukuja tarkastellessa Kirjastot.fi-palveluiden istunnot kasvoivat 6,2 miljoonasta liki 6,6 miljoonaan (2019–2020). Eri palveluista eniten edellisvuodesta nousivat Biblioteken.fi, Makupalat ja Kirjastokaista.

Finna-yhteistyö Kansalliskirjaston kanssa jatkui tiiviinä. Finna-visio 2020–2025 lanseerattiin hutikuussa 2020. VAKE:n sisältöjä on rajapintojen, upokkeiden ym. kautta laajalti tuotu Finna-verkkokirjastojen käyttöliittymiin, joita käyttää noin 70% Suomen verkkokirjastoista.

Yleisten kirjastojen digimediahanke käynnistyi kesällä 2020, ja VAKE on tukenut hanketta aktiivisesti kirjastoviestinnän osalta. Hanke pyrkii luomaan edellytyksiä kansainvälisesti urauurtavalle yhden luukun e-kirjastolle. Yleisten kirjastojen digihanke jatkui. Hankkeessa mm. kehitetään osaamista ja edistetään yhteistyötä.

- Ammattitasoisia videoita tuottava **Kirjastokaistan** kotisivujen istuntomäärät kasvoivat viime vuonna 37%. Videoiden varsinaiset katselutilastot koostuvat eri alustoilla (YouTube, Facebook, Vimeo) tapahtuvista katseluista. Katselukerrat Vimeossa nousivat selvästi edellisestä vuodesta, 24%.
- Lasten- ja nuortenkirjallisuussivusto **Sivupiirin** E-kirjaklassikoita rajoituksetta -kirjahylly keräsi koronasulun aikana ennätysmäärän katseluja (22 000).
- Kirjastot.fi-kokonaisuuden suosituimmassa, **Kysy kirjastonhoitajalta** -palvelussa vastauksia kysyjille lähetettiin 7 611 kappaletta. Kasvua edellisvuodesta on 15%. Vuonna 2020 istuntoja oli kaikkiaan noin 2 214 000, mikä on 9% enemmän kuin 2019.
- Laaja kirjallisuuden verkkopalvelu **Kirjasampo** keräsi lähes 2 miljoona käyntiä vuonna 2020. Koronavuosi ei tuonut suuria muutoksia, ja käytön kasvua oli n. 5%.



KIRJASTOT.FI-PALVELUT – ISTUNTOJEN MÄÄRÄ 2002–2020

Palvelujen laajuus on vaihdellut vuosien varrella.
Aikaisemmat tilastot (1997–2001) eivät ole yhteensopivia.
Lähde: Google Analytics
* WTM-tilastoja käytettiin osittain vuoteen 2010 asti

2 Kansallinen yhteistyö

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kansallista yhteistyötä toteutetaan yhteistyössä kaikkien yleisten kirjastojen, muiden kirjastosektoreiden, opetus- ja kulttuuriministeriön, sekä aluehallintovirastojen kanssa. Toimintasuunnitelmassa vuodelle 2020 määriteltiin toiminnan tavoitteet eri yhteistyötahojen osalta.

Valtakunnallisen kehittämistehtävän vuoden 2020 toimintaan jouduttiin kuitenkin tekemään suuria muutoksia pandemiatilanteen vuoksi. Maaliskuusta 2020 alkaen resurssit suunnattiin ennen kaikkea ylläpitämään ja kehittämään valtakunnallisia verkkopalveluja, joiden käytössä nähtiin selvä lisäys kevään aikana. Verkkopalveluissa saatiinkin toteutettua monia tärkeitä palvelujen uudistuksia, joiden avulla pystyttiin tarjoamaan kirjastojen asiakkaille entistä parempia palveluja verkkoympäristössä.

Verkkopalvelujen uudistusten merkitys kasvoi, koska kirjastot olivat osittain suljettuja, ja myöhemmin auki rajoitetuin aukioloajoin.

Vuosi 2020 selkeytti kansallisen yhteistyön toimintaa valtakunnallisen kehittämistehtävän sisällä. Myös yhteistyö alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen kanssa on hakenut muotoaan, ja kokenut muutoksia ensimmäisten toimintavuosien aikana. Päättyneen vuoden aikana päästiin linjaamaan toimintakäytäntöjä, ja selkeyttämään rooleja eri toimijoiden kesken. Syksyn AKE-linjakokouksessa nostetiinkin esille VAKEn toiminnan painopisteet ja tehtävät. Osaamisen kehittäminen on jatkossa selkeästi

AKE-kirjastojen toimintaa, ja VAKEn toimintakenttään kuuluvat ennen kaikkea valtakunnalliset verkko- ja viestintäpalvelut. Vuoden 2021 toimintasuunnitelma on laadittu tämän tehtäväjaon mukaisesti.

Kansallinen yhteistyö eri tahojen kanssa

Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot:

Yhteisten kokousten osalta tavoitteeksi asetettiin vuodelle 2020 kahden yhteisen kokouksen järjestäminen, helmikuussa ja syyskuussa. Lisäksi tavoitteena oli järjestää myös AKE-johtajille oma kokous syksyllä, sekä koulutustyöryhmän toiminnan uudistaminen vuoden 2020 aikana.

Helmikuun lopussa järjestettiin Oodissa yhteinen kokous kokoonpanolla OKM, AVIt, AKE-kirjastot ja VAKE-toiminta. Kokouksessa päästiin mm. toiminnan suunnittelussa askel eteenpäin, kun yhdessä linjattiin AKE-toiminnan kokouskäytännöt tuleville vuosille. Kokouksen pohjalta sovittiin, että ns. AKE-linjakokouksia järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi AKE-johtajille järjestetään yhteinen kokous kerran vuodessa. Muut ajankohtaiset valtakunnalliset työryhmät kokoontuvat tarpeen mukaan, pääsääntöisesti etänä.

Vuoden toinen AKE-linjakokous jouduttiin järjestämään syyskuussa etänä matkustusrajoitusten vuoksi. Samoin AKE-johtajien kokous järjestettiin syyskuussa etäkokouksena.

Koulutustyöryhmä päätettiin yhteisellä päätöksellä helmikuun AKE-linjakokouksessa lopettaa. Sen toiminnalla ei nähty oleva merkitystä, koska koulutusasioiden parissa aloitti toimintansa Liboppi-toimituskunta. Sen sijaan toivottiin, että jatkossa AKE-koordinaattorit voisivat kokoontua kerran vuodessa lähikokoukseen. Vuoden 2020 kokous oli suunniteltu toteuttavan maaliskuussa Rovaniemellä. Pandemiatilanteen vuoksi kokous toteutettiin verkossa ja mm. Lapin ammattikorkeakoulusta tilattu luento koskien verkkopedagogiikkaa välitettiin verkkoluentona.

Osaamisen kehittäminen

VAKE-toiminnan vuoden 2020 toimintasuunnitelma laadittiin vuoden 2019 lopussa, jolloin VAKEn rooli osaamisen kehittämisen osalta oli vielä osittain epäselvä, josta johtuen myös VAKE toimintaan sisällytettiin osaamisen kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Tavoitteeksi asetettiinkin silloin vuodelle 2020 valtakunnallisen osaamissuunnitelman laatiminen, koulutusesteiden kartoitus, koulutusten ennakkotietojen yhteen kerääminen, koulutustyöryhmän uudistaminen, osallistuminen Liboppi-oppimisolustan toimituskuntaan, sekä avointen oppimateriaalien hyödyntämisen edistäminen.

Liboppi-toimituskunta aloitti toimintansa vuoden 2020 alussa. Toimituskuntaa oli edeltänyt oppimisolustatyöryhmä, jonka pohjalta muodostettiin toimituskunta. Valtakunnallisen kehittämistehtävän edustaja toimi syksyyn 2020 saakka toimituskunnan koollekutsujana, kokousten puheenjohtajana ja työryhmän sihteerinä. Toimituskunta kokoontui vuoden 2020 aikana yhteensä 12 kertaa. Syksyllä 2020 työryhmä sai lopulta puheenjohtajan ja väliaikaisista ratkaisuista päästiin pysyviin rakenteisiin.

Toimituskunnassa päätettiin, että yhteisiä oppimiskokonaisuuksia lähdetään rakentamaan kirjastohenkilökunnan toiveiden mukaisesti. Tähän liittyen järjestettiin kirjastojen henkilökunnalle kysely, jolla kartoitettiin, mistä aiheista henkilökunta toivoo yhteisiä verkkokoulutuskokonaisuuksia. Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä yli 700. Kirjastojen henkilökunta valitsi ykköskoulutustoiveeksi Kokoelmat ja sisällöt – koulutuskokonaisuuden, johon vuoden 2021 aikana toimituskunta tuottaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa verkko-opetuskokonaisuuden. Kaikille yhteistä osaamissuunnitelmaa ei näin ollen laadittu, vaan yhteisiä koulutuskokonaisuuksia päätettiin lähteä toteuttamaan henkilökunnan toiveiden pohjalta. Kyselystä saatiin myös pohjaa sille, mitkä ovat seuraavia aihekokonaisuuksia, joihin kirjastojen henkilökunta toivoo valtakunnallisesti yhteisiä verkko-oppimiskokonaisuuksia.

Koulutusesteiden kartoitukseen liittyvät haastattelut käynnistyivät vuoden 2020 alussa. Haastatteluja tehtiin eri puolilla Suomea, kuudella eri paikkakunnalla, ja haastateltavia henkilöitä oli yhteensä neljätoista.

Pandemia katkaisi kuitenkin haastattelujen teon, matkustus keskeytyi, ja toisaalta resurssit myös suunnattiin verkkopalvelujen ylläpitoon ja kehittämiseen. Vuoden 2021 aikana haastattelututkimus on tarkoitus kuitenkin tehdä loppuun, mitä todennäköisemmin kuitenkin haastattelut toteutetaan etähaastatteluin.

Koulutusten ennakkotiedoista laadittiin koonnit teemoittain ja aikajanoittain vuoden 2020 ensimmäistä puolikasta koskien. Ennakkotietojen keräämisestä ja yhteisen koonnin luomisesta luovuttiin loppuvuoden osalta, koska AKE-kirjastot kokivat, että koulutuskalenterista saadaan riittävät tiedot tulevista koulutuksista.

Koulutustyöryhmän toiminnan uudistaminen suunniteltiin vuoden 2019 syksyllä, mutta itse työryhmän toiminta lakkautettiin AKE-linjakokouksessa helmikuussa 2020. Kokouksen osallistujien näkemysten mukaisesti Liboppi-toimituskunta koordinoi AKE-kirjastojen koulutuksia toimintansa kautta. Aoe.fi – palvelun kanssa käytiin yhteisiä keskusteluja. Kaikille avoimet koulutusmateriaalit ovatkin tallennettavissa palveluun, mikäli koulutuksen järjestäjä katsoo sen tarpeelliseksi.

Matkat ja koulutukset

Vuosi 2020 alkoi vielä normaaliin tapaan ja matkoja tehtiin AKE-kirjastoihin tammi-maaliskuun aikana. AKE-kirjastojen lisäksi käytiin myös muissa kirjastoissa liittyen koulutushaastatteluihin. Maaliskuun matkustussuosituksen jälkeen yhteydenpito siirtyi kokonaan etäyhteyksin toteuttaviksi. Lapin ammattikorkeakoululta tilattu koulutuskokonaisuus järjestettiin niin ikään etäkoulutuksena.

Finna-yhteistyö

Kansalliskirjaston ja VAKE:n sekä toisaalta verkkokirjastojen kehittämiseen liittyvän yhteistyön ytimessä on Finna-palveluympäristö. VAKE edisti osaltaan Finnan-vision toteuttamista ja visiosta viestintää. Matti Sarmela toimi Finna-konsortioyhmän puheenjohtajana ja raportoi Finnan kehittämisestä mm. YKN:n kokouksissa. Kirjastot.fi-palveluiden sisältöjen ja datan tuontia ja indeksointia Finnaan edistettiin suunnittelemalla Kansalliskirjaston kanssa Kirjasampo-Finna-pilottia. Finna-verkkokirjastoille tarjottiin automaattisesti päivittyviä Kirjastot.fi-sisältöjä rajapintojen, syötteiden ja upokkeiden kautta.

Vuonna 2020 tärkeitä tapahtumia olivat mm. Finna-vision lanseeraus keväällä, yhteistyö Luokkahuone- ja avoimet oppimateriaalit -kokonaisuuksien kanssa, sekä yhteisponnistus suurilla opetusalan Educa-messuilla tammikuussa 2020, joissa VAKE:lla ja Finnalla oli jälleen yhteinen näyttelyosasto

Kirjastot.fi-koordinaatioryhmä 2020

Kirjastot.fi-koordinaatioryhmän tehtävänä on tuoda kirjastokentän näkemystä Kirjastot.fi-palveluiden kehittämiseen, linjata osaltaan kehittämisen painopisteitä ja edistää kirjastosektoreiden ja alan järjestöjen yhteistyötä erityisesti digitaalisten palveluiden saralla.

- Katri Vääntinen, Helsingin kaupunginkirjasto, puheenjohtaja
- Juha Hälinen, Jyväskylän kaupunginkirjasto
- Leena Kinnunen, Rovaniemen kaupunginkirjasto
- Susanne Ahlroth, AVI
- Mika Mustikkamäki AVI
- Lassi Lager, Kansalliskirjasto
- Jonna Toukonen, Turun yliopiston kirjasto
- Susanna Kinnari, Diakonia-ammattikorkeakoulun kirjasto
- Tiina Helamaa, Väestöliiton kirjasto
- Tuomas Pelttari, musiikkikirjastot, Suomen musiikkikirjastoyhdistys
- Mikael Gros, FSBF
- Rauha Maarno, Suomen kirjastoseura

Koordinaatioryhmä kokoontui poikkeustilanteen vuoksi vain kerran, 14.12. etäkokouksessa.

Ohjausryhmän sihteerinä toimi Nina Granlund.

Koordinaatioryhmän muistiot: kirjastot.fi/koordinaatioryhma

Muu kansallinen yhteistyö

Yleisten kirjastojen digitaalisen median selvityshanke: Matti Sarmela kuului hankkeen ohjausryhmään, Aija Laine osallistui hankkeen työpajoihin ja Johanna Laurila vastasi kirjastoille suunnatusta viestinnästä.

Viestintäyhteistyö oli tiivistä hankkeen projektipäällikön kanssa hankeviestinnän osalta, erityisesti kirjastojen suuntaan – läpinäkyvyys ja avoimuus valittiin hankkeessa kirjastoviestinnän keskeiseksi tavoitteeksi. Hanesivut perustettiin, järjestettiin Live Chat -tapaamisia, julkaistiin tiedotteita ym.

VAKE tuki mm. viestintätoiminnalla (Päivi Litmanen-Peitsala, Johanna Laurila, Harri Oksanen) ja julkaisualustalla yleisten kirjastojen konsortiota, neuvostoa ja sen Suunta-asiakirjan työstämistä, Monikielistä kirjastoa sekä Seinäjoen Erteä ja hankkeita, kuten Vihreää kirjastoa. Aija Laine ja Päivi Litmanen-Peitsala osallistuivat Suunta-asiakirjan laadintaan. Matti Sarmela kuului yleisten kirjastojen tilastotyöryhmään ja YKN:n metatietotyöryhmään sekä edusti yleisiä kirjastojen Tutkitun tiedon teemavuoden verkostossa.

3 Kaukopalvelu

Kaukopalvelu tilaa kaukolainoja Helsingin kaupunginkirjaston omille asiakkaille. Lisäksi Helsingin kaupunginkirjaston kaukopalvelu hoitaa keskitetysti koko Helmet-alueen lähettävän kaukopalvelun. Tähän tehtävään sisältyy siirtokokoelmien kerääminen ja lähettäminen Monikielisen kirjaston kokoelmista. Kaukopalvelun valtakunnalliseen kehittämistehtävään kuuluu myös ulkomaisten kaukolainojen välitys muille Suomen yleisille kirjastoille.

Siirtokokoelmalainat ja lähetetyt kaukolainat

Monikielistä kirjastosta lähetettiin siirtokokoelmalainoja 11149 kappaletta vuonna 2020. Uusinnat mukaan laskettuna luku on 18329. Kaukolainoja lähetettiin 3183, uusinnat mukaan laskettuna luku on 4899. (ks. taulukot 1 ja 2).

< [Palaa raporttiin](#)

LÄHETETYT KAUKOLAINAT 2019-2020

Month Name	Kaukolainaus ensil. ed. vuosi	Kaukolainaus ensilainat	Kaukolainaus ensil. muutos
tammikuu	351	380	8 %
helmikuu	336	314	-7 %
maaliskuu	386	189	-51 %
huhtikuu	432	0	-100 %
toukokuu	394	89	-77 %
kesäkuu	254	266	5 %
heinäkuu	326	273	-16 %
elokuu	392	280	-29 %
syyskuu	397	415	5 %
lokakuu	491	345	-30 %
marraskuu	417	346	-17 %
joulukuu	212	286	35 %
Yhteensä	4 388	3 183	-27 %

Taulukko 1, lähetetyt kaukolainat 2019-20

Palaa raporttiin		LÄHETETYT KAUKOLAINAT 2019-2020		
Month Name	Kaukolainaus + uusinnat ed. vuosi	Kaukolainaus +uusinnat	Kaukolainaus +uus. muutos	
tammikuu	455	710	56 %	
helmikuu	392	341	-13 %	
maaliskuu	510	258	-49 %	
huhtikuu	550	0	-100 %	
toukokuu	476	118	-75 %	
kesäkuu	318	773	143 %	
heinäkuu	387	386	-0 %	
elokuu	443	334	-25 %	
syyskuu	531	546	3 %	
lokakuu	620	489	-21 %	
marraskuu	1 032	526	-49 %	
joulukuu	289	418	45 %	
Yhteensä	6 003	4 899	-18 %	

Taulukko 2: Lähetetyt kaukolainat + uusinnat.

Helmet-kirjastoista lähetettyjen kaukolainojen määrä on laskenut edellisvuoteen verrattuna. Tämä johtunee koronavuoden tuomista haasteista ja rajoituksista, esim. kevään kirjastosuluista, jolloin kaukolainoja ei toimitettu.

Helsingin kaupunginkirjaston asiakkaiden kaukopalvelutilauksista toteutui 935 kappaletta, eli pientä laskua edellisvuoteen verrattuna, jolloin luku oli 960 (ks. taulukko 3).

Palaa raporttiin		SAADUT KAUKOLAINAT	
Kuukausi	2019	2020	
tammikuu	92	95	
helmikuu	100	86	
maaliskuu	74	77	
huhtikuu	73	0	
toukokuu	75	41	
kesäkuu	63	118	
heinäkuu	99	72	
elokuu	79	97	
syyskuu	77	104	
lokakuu	92	80	
marraskuu	64	90	
joulukuu	72	75	
Yhteensä	960	935	

Taulukko 3: saadut kaukolainat.

Tilattujen lainojen määrän lasku on kuitenkin ollut pientä, kun otetaan huomioon, että keväällä koronatilanne aiheutti kirjastosulkuja ympäri Suomeen, jolloin ei myöskään kotimaisia kaukolainoja pystytty toimittamaan. Laskun toisena syynä voi olla, että muualla Euroopassa koronarajoitukset ovat olleet paljon tiukempia kuin Suomessa, jonka takia kirjastot ovat monissa maissa olleet suljettuina pitempiä aikoja. Ulkomailta tilattujen lainojen määrä on näin ollen laskenut vuonna 2020, verrattuna edellisvuoteen.

Helsingin kaupunginkirjaston omien kaukolainatilausten hallinnassa käytettiin WebKake-kaukopalvelusovellusta.

Lähetettävää kaukopalvelua hoitava Kirsi Vanharanta jäi työvapaalle 11.11.2019. Sijaisena toimii kirjastonhoitaja Jaana Sundell 8.8.2021 asti.

Pohjoismainen kaukopalvelukonferenssi NordILL päätettiin koronan takia siirtää ja tällä hetkellä aikomus on pitää konferenssi kokonaan virtuaalisena syksyllä 2021. Alun perin konferenssi oli tarkoitus pitää syksyllä 2020 Helsingissä.

4 Digi.kirjastot.fi

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Digi.kirjastot.fi -palvelu sisältää yli 8 000 yleisten kirjastojen kotiseutukokoelmiin kuuluvaa aineistoa. Aineistojen ja kokoelmien määrä kasvoi hieman vuoden 2020 aikana. Kokoelmia oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 384. Kirjastojen kotiseutukokoelmat sisältävät laajasti eri alueiden historiaan liittyviä aineistoja. Kirjastot ovat digitoineen niin kirjoja, lehtiartikkeleita, valokuvia, kuin äänitteitäkin.

Poikkeuksellisen vuoden 2020 aikana palvelun aineistot herättivät kiinnostusta aikaisempaa enemmän. Selkeä piikki käyttöluvussa nähtiin maaliskuussa. Vuoden 2020 aikana palvelussa oli 66 552 istuntoa, kun vuonna 2019 istuntoja oli 51 222. Suurin osa kävijöistä löytää edelleen tiensä Digi-palveluun Finnan kautta.

Digi-palvelun aineistot herättivät kiinnostusta ja lukuisiin asiakaskyselyihin vastattiin vuoden 2020 aikana. Kyselyistä ja palautteista myös suurin osa tulee Finna-palvelun välityksellä.

Kyselyitä Digi-palveluun liittyen saatiin myös suoraan kirjastokentältä. Yhä useampi kirjasto suunnitteleekin kyselyjen perusteella kotiseutuaineistojensa siirtoa osaksi Digi-palvelua, ja luopumista omista paikallisista julkaisualustoista. Vuosi 2021 tuokin kyselyjen perusteella mukanaan useiden mittavien aineistokokoelmien siirron osaksi Digin kokonaisuutta, ja siten myös aineistojen näkyvyyden Finna.fi -palvelussa.

Vuoden 2020 aikana aloitettiin yhteistyö tekijänoikeusjärjestö Kopioston kanssa liittyen kirjastojen ohjeistukseen tekijänoikeuskysymyksissä. Yhteistyön pohjalta laadittiin kirjastoille ohjeistus siitä, millaisia kysymyksiä on huomioitava, kun suunnitellaan aineistojen digitointia ja verkkojulkaisua.

Vuoden 2020 aikana oli tarkoitus aloittaa Digi-palvelun toiminnallisuuden, metatietojen ja käyttöliittymän uudistus. Kehitystyöhön ei kuitenkaan ollut vielä vuoden 2020 aikana tarvittavia resursseja, vaan ne jouduttiin suuntaamaan muiden palvelujen uudistuksiin. Vuonna 2021 aikana uudistukset on kuitenkin pyrittävä toteuttamaan, ja parantamaan niin palvelun käyttäjien, kuin asiakkaidenkin käyttökokemusta.

Digi-palveluun tehtiin kuitenkin saavutettavuusparannuksia, ja palvelu täyttääkin kriittiset saavutettavuusvaatimukset.

5 eKirjasto.kirjastot.fi

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

eKirjaston näkökulmasta vuosi 2020 oli merkityksellinen monellakin tapaa. Uuden eKirjaston toteuttaminen oli viivästynyt aikaisempina vuosina, koska uudistuksen toteutukseen ei ollut ollut riittäviä resursseja. Pandemia toi kuitenkin tilanteeseen muutoksen. eKirjaston käyttö kasvoi moninkertaiseksi maaliskuuhun aikana, kun asiakkaat etsivät verkosta kirjastojen tarjoamia verkkosisältöjä. Niinpä valtakunnallisen kehittämissyksikön sisällä päätettiin suunnata resursseja eKirjaston kehitystyöhön, jotta uudistettu palvelu saadaan vuoden 2020 aikana asiakkaiden käyttöön.

eKirjaston toiminnallisuus ja käyttöliittymä uudistettiin kokonaisuudessaan vuoden 2020 aikana. Suuren muutoksen palvelun sisältöihin toi se, että kaikki Biblio-palvelusta ostettu aineisto saatiin myös mukaan

eKirjastoon. Biblion myötä palvelun aineistomäärä moninkertaistui. Erityisen näkyvä muutos oli ruotsinkielisen aineiston osalta, joka tuli Biblio -palvelun myötä haettavaksi myös eKirjastossa.

Uusi eKirjasto rakennettiin käytännöllisesti katsoen kokonaan uudestaan, jotta aineistojen tuonnit palveluun saatiin toimimaan joustavasti. Ulkoisesti muokattiin palvelun käyttöliittymää, ja lisäksi tehtiin saavutettavuusvaatimusten mukaiset korjaukset. eKirjasto julkaistiin betaversiona toukokuussa, ja vanha eKirjasto korvattiin lopullisesti uudella palvelulla syyskuun alussa. eKirjaston kaikki kehitystyö tehtiin valtakunnallisen kehittämistehtävän omana työnä.

Uuden käyttöliittymän julkaisun myötä myös asiakaspalautteiden määrä kasvoi. Asiakkailta tulevat palautteet sisälsivät e-aineistojen käyttöön ja kokoeelmiin liittyviä kysymyksiä, sekä toiveita ja kehittämisehdotuksia eKirjaston toiminnallisuuteen liittyen. Lisäksi asiakkailta saatiin myös aineistojen hankintatoiveita, jotka välitettiin edelleen eteenpäin kirjastoille. Vuoden 2020 aikana eKirjasto oli myös perinteisesti mukana Koko kansa lukee -kampanjassa, tosin vielä tässä vaiheessa vanhalla eKirjastolla. Uutta eKirjastoa esiteltiin puolestaan kirjastojen alueellisten tilaisuuksien yhteydessä toiveiden mukaisesti.

Palvelun käyttö

eKirjaston käyttö kasvoi edelleen vuonna 2020. Palvelussa oli vuonna 2020 istuntoja 520 245, ja käyttäjiä 408 832. Vastaavat luvut vuodelta 2019 olivat 479 211 istuntoa ja 369 677 käyttäjää. Istuntojen määrä kasvoi siis 8 % ja käyttäjien määrä 10 %. Käyttöluvuissa on hyvä huomioida se, että ne eivät kerro vielä uuden käyttöliittymän käytöstä riittävästi, koska eKirjaston verkko-osoite, eKirjasto.kirjastot.fi, ohjattiin vasta syyskuussa uuteen palveluun. Lisäksi palvelun markkinointia ei toteutettu vuoden 2020 aikana, vaan päätettiin siirtää se vuodelle 2021, jolloin teknistä kehitystä on viety vielä eteenpäin, ja asiakkaille on tarjolla entistä parempi portaali.

Jatkokehitys ja päätelmät vuodesta 2020

Uuden eKirjaston kehitystyö jatkuu edelleen vuonna 2021. Tärkeimmät kehityskohteet ovat asiansanoituksen ja luokittelun automatisointiratkaisujen tutkiminen, kehittäminen ja käyttöönotto. Metatietojen merkitys digisisältöjen osalta on erityisen tärkeä osa kokonaisuutta. Metatietojen avulla aineisto saadaan löydettäväksi, ja aineiston suositellutoiminnot toimimaan tarvittavalla tarkkuudella.

Lisäksi vuoden 2021 aikana pyritään viimeistelemään eKirjaston toiminnallisuutta edelleen paremmaksi, ja lisäämään asiakkaiden tietoisuutta kirjastojen tarjoamista verkkosisällöistä markkinoinnin avulla. eKirjaston merkitys pandemia-aikana on lisääntynyt, koska sen avulla asiakkaat voivat löytää kirjastojen tarjoaman digisisällön. eKirjaston näkyvyys hakukoneissa on hyvä, ja se toimiikin porttina, jonka kautta asiakkaat tavoitetaan verkossa kirjaston omien palvelujen ulkopuolella. eKirjasto toimiiikin hyvänä askeleena kohti kirjastojen tarjoamia verkkopalveluja, ja lisää kirjaston palvelujen tunnettavuutta verkkomaailmassa.

6 Kirjasampo

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kirjasampon vuoden 2020 suunnitelmat erityisesti kansainvälisen toiminnan ja tapahtumissa verkostoitumisen osalta peruuntuivat koronaviruspandemian vuoksi. Toiminta keskittyi vuoden aikana palvelutason ylläpitoon ja aktiiviseen toimitustyöhön, joka tuki myös kirjastojen toimintaa ja vapaasti käytettävien e-kirja-aineistojen löytyvyyttä koronan aikana.

Yhteistyötä vierailevien kirjoittajien kanssa jatkettiin, ja Kirjasampoon tilattiin vuoden 2020 aikana neljä esseetä. Esheet ovat katsottavissa Kirjasammon teema-sivulta, linkit on otsikoitu ”Essee”-alkuisesti. www.kirjasampo.fi/fi/teema.

Uutuuskirjojen tietojen käsittely ja uusien kirjallisuuden tekijöiden tallennus jatkuivat tuttuun tapaan. 8.2.2021 Kirjasammon teos- ja tekijätiedot sisältävässä SAHA-tietokannassa oli tietoa mm. yli 77 300 romaanista, yli 6 700 novellikokoelmasta, yli 14 900 runokokoelmasta, yli 5 500 sarjakuva-albumista, yli 60 200 kirjallisuuden tekijästä sekä yli 106 600 teoksen kansikuvaa ja yli 24 700 verkkolinkkiä erilaisiin lähteisiin.

(Vertailuna: 19.2.2020 vastaavat luvut olivat n. 75 000 romaania, n. 6 600 novellikokoelmaa, n. 14 500 runokokoelmaa, n. 5 300 sarjakuva-albumia, n. 58 800 kirjallisuuden tekijää sekä n. 102 000 teoksen kansikuvaa ja n. 24 400 verkkolinkkiä.)

Sosiaalisessa mediassa Facebook-tykkääjien määrä nousi 1.1.–31.12.2020 välisenä ajanjaksona 3 413:sta 3 590:een, eli lähes 180 tykkääjällä. Instagram-seuraajien määrä nousi vuoden 2020 lopussa lähes 1 500:aan, eli lähes 200 seuraajalla vuoden takaisesta. Twitter-seuraajien määrä nousi vuoden 2020 lopussa yli 3 300:aan, noin 200 seuraajalla vuoden takaisesta. Twitterissä tavoitettiin eniten käyttäjiä joulukuussa, jolloin Kirjasammon twiittejä näki yli 71 700 käyttäjää. Suosituin twiitti koski joulukuussa julkaistua uutista Kalevi Jäntin palkintojen saajista, ja kyseisen twiitin näki yli 10 000 käyttäjää.

Toimituksellisten sisältöjen yhteydessä käytettävien React & Share -painikkeiden tuottamien tilastojen perusteella voidaan päätellä, että pitkät ja syventävät artikkelit kiinnostivat ihmisiä, ja suuri osa käyttäjistä jaksoi lukea laajojakin kokonaisuuksia pitkään. Uutuuskirja-esittelyjen lisäksi palvelussa julkaistut esheet ja laajat katsaukset keräsivät hyviä ”engagement”-lukuja. Vuoden 2020 sisällöistä parhaan engagementin (8,2) sai Aura Nurmen essee ”Nainen panemassa – Paperilla toinen -teoksen uudelleenluentaa” (www.kirjasampo.fi/fi/essee-nainen-panemassa). Pisimmän keskimääräisen lukuajan (5 min 55 sek) puolestaan keräsi Maaria Ylikankaan essee ”Läpitunkemattomuus” (www.kirjasampo.fi/fi/essee-lapitunkemattomuus).

Yhteistyökumppanit

Kirjasammon yhteistyökumppaneihin 2020 kuuluivat: Kirjastopalvelu, Turun kaupunginkirjasto, Vaasan kaupunginkirjasto, Helmet-kirjasto, Gimmeyawallet Productions, Yleisradio, Nuoren Voiman Liitto, Lukukeskus, Lukuloma-hanke, Suomen tietokirjailijat ry, Saamelainen erikoiskirjasto, React & Share, vierailevat kirjoittajat: Harri Hertell, Aura Nurmi, Maaria Ylikangas ja Veera Milja Koivaara.

Jäsenyydet työryhmissä

Kirjasammon toimittaja on jäsenenä kaunokirjallisuuden kuvailutermeistä vastaavassa Kauno-ryhmässä ja Suomen kirjastoseuran Fiktioryhmässä, jonka puheenjohtajana toimi vuonna 2020.

Kirjastot.fi-palveluiden käytön ja ylläpidon opetus

Kirjasammon toimitustyötä opastettiin vuoden 2020 lopussa Monikielisen kirjaston työntekijöille, jotka aikovat tuottaa palveluun sisältöä vuonna 2021. Lisäksi Kirjasammon toimittaja koulutti palvelun ylläpitoon ja toimitustyöhön syksyn aikana Sivupiiri-osion uuden toimittajan.

Vierailut

Kirjasammon toimittaja vieraili MTV:n Uutisaamu-ohjelmassa kertomassa kesälukemisesta kirjastojen näkökulmasta. www.mtv.fi/sarja/uutisaamu-33001003008/mita-suomalaiset-lukevat-kesalla-uutisaamu-selvitti-1284852

Esitelmät, esittelyt ja luennot

Kirjasammon toimittaja piti 23.3.2020 Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjastoalan opiskelijoille Kirjasampo-aiheisen luennon, jossa kertoi palvelun hyödyntämisestä kirjallisuuden tiedonlähteenä erityisesti kirjastotyössä.

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

Kirjasammon toimittaja oli näytteilleasettajana mukana Educa-messuilla 24.–25.1.2020 ja verkossa järjestetyillä Helsingin kirjamessuilla 22.–25.10.2020.

Kirjasammon toimittaja oli mukana sekä esiintyjänä että osallistujana Aikuisten kirjareppu -koulutuksessa 27.2.2020.

Toimittaja seurasi joitakin koulutuksia Kirjastokaistan nauhoitusten ja streamien kautta työn ohella.

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Kirjasammon toimittaja oli mukana kirjallisuusalan yhteisen ”Syysloma on lukuloma”-kampanjan työryhmässä, ja Kirjasammon toimitus kokosi kirjavinkkejä, jotka olivat esillä www.lukuloma.fi/-sivustolla ja joita jaettiin paljon mm. sosiaalisessa mediassa. Lukuloman verkkosivua jaettiin laajalle yleisölle myös Wilma-viesteissä ja sen kautta Kirjasammon ja Sivupiirin kokoamiin vinkkilistoihin tuli paljon käyntejä.

Lukuloma jatkuu myös tulevana vuosina, ja kampanjassa ovat tällä hetkellä mukana Finlands svenska författareförening, Kirjailijaliitto, Kirjakauppaliitto, Kirjasampo, Lastenkirjainstituutti, Lukuliike / Opetushallitus, Lukukeskus–Läscentrum, Suomen kirjastoseura, Suomen Kirjasäätiö, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen tietokirjailijat ja Äidinkielen opettajain liitto.

Ylen Docventures-sarjan kanssa tehtiin yhteistyötä tuottamalla kirjavinkkejä sarjan dokumenttien ohella.

Kirjastopalvelu toimitti Kirjasammon tietokantaan kaunokirjallisen uutuusaineiston kuvailutiedot. Tästä on tehty oma sopimuksensa.

Turun kaupunginkirjaston palvelupäällikkö Kaisa Hypén seurasi palvelun toimintaa toisen päätoimittajan roolissa, toimi Kirjasammon toimituskunnan puheenjohtajana ja osallistui valtakunnallisiin palvelua koskeviin kehittämiskokouksiin, joita järjestettiin vuoden aikana kahdesti.

Kirjasammon toimituskunta (www.kirjasampo.fi/fi/info#Toimituskunta) kokoontui vuoden aikana kahdesti.

Vaasan kaupunginkirjastossa ylläpidettiin Kirjasammon Boksampo-osiota ja käsiteltiin tietokantaan saapuvat ruotsinkieliset uutuusaineistot.

Helmet-kirjaston sivuilla julkaistuja vinkkilistoja koottiin Kirjasampoon kirjahyllyiksi, ja vastineeksi Helmet.fi sai käyttää Kirjasammon Ajankohtaista-osiosta julkaistuja kirjallisuusuutisia halutessaan. Helmet ja Kirjasampo tuottivat yhteistyössä kirjavinkit Docventures-sarjan ohella, ja vinkit julkaistiin Kirjasammossa, Helmet.fi:ssä ja Ylen verkkosivuilla. Kirjasampo tuotti Helmet-lukuhaasteen 2020 osallistujille hakuohjeistuksen, jonka avulla voi etsiä haastekohtiin sopivia teoksia Kirjasammosta.

Helsingin kaupunginkirjaston työntekijä Satu Nikander kirjoitti kirjastojen kevään koronasulun aikana Kirjasampoon artikkelin ”Project Gutenberg – vanhojen kirjojen digitaalinen aarreaitta”.

www.kirjasampo.fi/fi/project-gutenberg-vanhojen-kirjojen-digitaalinen-aarreaitta

Nuoren Voiman Liiton kanssa tehtiin yhteistyötä Runokuu-tapahtumaan liittyen. Kirjasampo julkaisi tapahtumaan liittyvän kirjavinkkilistan, jota myös Nuoren Voiman Liitto jakoi kanavissaan. Tarkoituksena oli innostaa kirjastotyöntekijöitä nostamaan (Runokuun teeman mukaisesti) ”sähkö”-aiheesta runoja esille

näyttelyin, ja asiasta tehtiin tiedote myös Kirjastot.fi:n ammattikalenteriin. Jotkin kirjastot tekivät aiheesta näyttelyitä.

Lukukeskuksen tuottamia sisältöjä nostettiin esille linkittämällä Kirjasammon teostietokantaan Kiiltomato- ja Lukufiilis-verkkolehtien kirja-arvosteluja, ja samalla Kirjasammossa saatiin tuotua esille laadukasta kirjallisuuskritiikkiä. Kirjasammon kirjailijatiedot ja Lukukeskuksen kirjailijavierailujen tietokanta on myös linkitetty toisiinsa kattavasti puolin ja toisin.

Suomen tietokirjailijat ry:n tuottamia ”Tietokirjoja kouluun”-vinkkilistoja on hyödynnetty lisäämällä listoilla mainitut teokset tietueina Kirjasampoon ja kokoamalla niistä hyllyjä vinkkilistoiksi.

Vierailevia kirjoittajia oli palvelussa mukana loppuvuonna, kun tilattiin kirjallisuutta käsittelevät esseet neljältä kirjallisen kentän eri puolia edustavalta tekijältä. Julkaistut tekstit ovat:

- Harri Hertell: Lavarunouden avulla kohti mielenterveyttä

www.kirjasampo.fi/fi/essee-lavarunouden-avulla-kohti-mielenterveytta

- Aura Nurmi: Nainen panemassa – Paperilla toinen -teoksen uudelleenluentaa

www.kirjasampo.fi/fi/essee-nainen-panemassa

- Maaria Ylikangas: Läpitunkemattomuus

www.kirjasampo.fi/fi/essee-lapitunkemattomuus

- Veera Milja Koivaara: Paluu Putkinotkoon

www.kirjasampo.fi/fi/essee-paluu-putkinotkoon

Kirjasammosta kirjoitettu

Kirjasammosta on kerrottu seuraavissa vuonna 2020 julkaistuissa lehtiartikkeleissa, verkkojulkaisuissa, opinnäytteissä ja kirjoissa:

– Lukuliike / Opetushallitus: Mitä lukisin? www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-lukisin

– Helsingin Uutiset: Helsingin kirjastojen käyttö nousi ennätyslukemiin

www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/838958-helsingin-kirjastojen-kaytto-nousi-ennatyslukemiin-oodin-ovi-kavi-yli-kolme

– Rovaniemen saamelaisyhdistys: Saamenkieliset lukudiplomisivustot

miisearvi.wordpress.com/2020/02/21/lohkandiploma-luuhamdiploma-lookkamdiploom-saamenkieliset-lukudiplomisivustot/

– Milla Bergström: Espoon kaupunginkirjaston pakohuonepeli ja sokkoteatterivinkkaus elämysten mahdollistajina (opinnäytetyö, Turun AMK)

www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/304209/Bergstr%C3%B6m_Milla.pdf

– Bumbá, tietopaketti saamelaisista perusopetukseen

virtualafierbmi.fi/pics/TAITTO_OPETTAJANVIHKO_1-2_PD_FINAL.pdf

– Venla Valikainen: Lue homo kirja! Seksuaalivähemmistöjen näkökulmaa suomalaisessa kaunokirjallisuudessa – valikoimabibliografia 1937-2019 (opinnäytetyö, Oulun AMK)

www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/306955/Valikainen_Venla.pdf

- Helsingin Sanomat: Nämä kirjat kannattaa lukea nyt, kun vietät kotona poikkeuksellisen paljon aikaa
www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006451156.html
- Aalto-yliopisto: Eero Hyvönen tuo datamassat humanistien – ja kaikkien muidenkin – ulottuville
www.aalto.fi/fi/uutiset/eero-hyvonen-tuo-datamassat-humanistien-ja-kaikkien-muidenkin-ulottuville
- Helmet.fi: Vinkkejä tiedonhakuun: kotimaiset kirjailijat
[www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Vinkkeja_tiedonhakuun_kotimaiset_kirjail\(209388\)](http://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Vinkkeja_tiedonhakuun_kotimaiset_kirjail(209388))
- Keski-Pohjanmaa: Verkkokirjasto on aina auki www.keskipohjanmaa.fi/uutinen/591589
- Helsingin Sanomat: Kevät ilman puutarhaa – voiko siihen tottua
www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006473516.html
- Suosittelija-blogi:
Erakkoelämäkirjasto.one/suosittelija-blogi/erakkoelamaa/
- Auranmaan Viikkolehti: Sähköisiä aineistoja lukemisen nälkään
www.avl.fi/2020/03/sahkoisia-aineistoja-lukemisen-nalkaan/
- Lukuliike: Opetusta rikastavia aineistoja arkistoista, museoista ja kirjastoista
lukuliike.fi/opetusta-rikastavia-aineistoja-arkistoista-museoista-ja-kirjastoista/
- Lukuliike: 3–5 vinkkiä joka päivä I
lukuliike.fi/vinkkeja-opetuksen-jarjestamiseen-etaoloissa/ (Kirjasampo mukana vinkeissä 44 ja 50)
- Turun kaupunginkirjasto: Aina saatavilla olevat e-kirjat
www.turku.fi/uutinen/2020-05-08_aina-saatavilla-olevat-e-kirjat
- Ulla-Maija Peltonen: Barbaria ja unohdus – historian kipujälkiä (Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura 2020)
helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/314468/Barbaria%20ja%20unohdus.pdf?sequence=1&isAllowed=y (ks. sivut 167, 187 ja 201)
- Yle: Tsekkaa tästä Docventuresin kauden 2020 leffojen kirjavinkit!
yle.fi/aihe/artikkeli/2020/09/09/tsekkaa-tasta-docventuresin-kauden-2020-leffojen-kirjavinkit
- Kirjakauppaliitto: Syysloma on tänäkin vuonna lukuloma
kirjakauppaliitto.fi/syysloma-on-tanakin-vuonna-lukuloma/
- HAMKin kirjaston blogi: Viiden valikoima podcasteja lukulomalle
blog.hamk.fi/kirjasto/viiden-valikoima-podcasteja-lukulomalle/
- Tinfo: Näytelmiä lukemaan
www.tinfo.fi/fi/naytelmia-lukemaan
- Takakansi.fi: Mistä löytää hyviä kirjoja nuorille? Vinkkauspaneeli
takakansi.fi/2020/10/19/mista-loytaa-hyvia-kirjoja-nuurille-vinkkauspaneeli/
- Kopiraittilan koulu: Yhteisöllinen lukeminen kiinnostaa
kopiraittila.fi/yhteisollinen-lukeminen-innostaa/
- Eväitä opiskeluun (Oulun kaupunginkirjasto): Kirjailijatiedonhaku
evaitaopiskeluun.fi/tiedonhaku/kirjailijatiedonhaku/

– Kaisu Tervonen: Piipahdus paikallisessa, Kirjastolehti 5/2020

7 Sivupiiri

kirjasampo.fi/sivupiiri

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kirjasammon Sivupiirissä esiteltiin lasten- ja nuortenkirjallisuutta päivän täkyjen ja vinkkihyllyjen muodossa, sekä uutisoitiin lasten- ja nuortenkirjallisuuteenliittyvistä ilmiöistä, tapahtumista ja palkinnoista. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden kirjajhyllyjen määrä kasvoi vuoden aikana kymmenillä uusilla kokonaisuuksilla, kirjastotkin ovat aktivoituneet lisäämään omia lasten- ja nuortenkirjojen vinkkihyllyjään Kirjasampoon. Sivupiirissä on tällä hetkellä n. 500 erilaista lasten- ja nuortenkirjahyllyä. Lasten- ja nuortenkirjallisuuteen liittyviä uutisia/artikkeleita julkaistiin 22 kpl, joista kaksi on kriitikko, tutkija ja asiantuntija Päivi Heikkilä-Halttuselta tilattua laajaa katsausta, jotka käsittelevät lasten ja nuorten selkokirjoja, ja yksi artikkeli on tilattu tutkija Leea Lakalta, joka kirjoitti aiheesta ”Lukutaito heikkenee eikä kirjat kiinnosta – mitä kirjasto voi tehdä?”. Kirjatrailereita julkaistiin alkuvuonna yhteistyössä Kirjastokaistan kanssa, ruotsinkielisten trailereiden käännökset teki Biblioteken.fi:n Anna-Maria Malm. Trailerit löytyvät Kirjastokaistan ja Vimeon lisäksi myös YouTubesta.

Sivupiiri aloitti vuoden 2020 lopussa uudenlaisen videoyhteistyön Kirjastokaistan kanssa. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden vinkkivideoiden sarjassa esiintyvät suunnittelija Henriika Tulivirta ja Astrid-koira. Sarja jatkuu myös vuonna 2021, ja uusi video julkaistaan joka toinen viikko. Vuoden 2020 aikana ehdittiin julkaista vinkit seuraavista teoksista:

- 10 x sokkotreffit 27.11.2020: 7 133 katselua
- Kesämyrsky 2.12.2020: 2 779 katselua
- Kuunnousu 9.12.2020: 1 063 katselua
- Varjo & riipus 16.12.2020: 832 katselua

Vinkkivideot julkaistaan Kirjastokaistalla, ne nostetaan esille Sivupiirin etusivulla ja Instagram-tilin story-osiossa, ja niitä jaetaan eteenpäin myös muilta Sivupiirin ja Kirjastokaistan sosiaalisen median tileiltä. Videot ovat upotettavissa vapaasti muihinkin palveluihin ja näytettävissä esim. opetuksen yhteydessä.

Sivupiirin vinkkikokonaisuuksia on mukana myös Kirjastokaistan ja Makupalojen kanssa tuotetussa kirjallisuusupokkeessa, joka löytyy monista verkkokirjastoista. Myös Kirjasammon ja Kirjastokaistan kuukausittain lähetettävässä yli 1 000 tilaajan kirjallisuuskirjeessä on joka kerta mukana Sivupiirin sisältöä.

Uutuuskirjojen tietojen käsittelyn lisäksi lasten- ja nuortenkirjallisuuden tietoja täydennettiin tietokantaan pitkin vuotta. Lisäksi lasten- ja nuortenkirjailijoiden tietoja on käyty läpi ja päivitetty ajantasaisiksi. Lukufiilis- ja Onnimanni-lehtien kirja-arvostelut on linkitetty tietokantaan.

Sivupiiri oli mukana Lukuloma-kampanjassa lasten- ja nuortenkirjallisuuden vinkkilistalla.

Vuoden katsotuin sisältö oli kirjastojen koronasulun aikana tehty ”E-kirjaklassikoita rajoituksetta”-hylly, jota katsottiin yli 22 000 kertaa. www.kirjasampo.fi/fi/sivupiiri-e-kirjaklassikoita-rajoituksetta

Helmikuussa 2021 Sivupiirillä oli 882 Facebook-tykkääjää ja 1 000 seuraajaa, ja määrät olivat kasvaneet edellisvuodesta noin 100 tykkääjällä/seuraajalla. Twitter-seuraajia oli 945 ja määrä oli kasvanut edellisvuodesta lähes 200 seuraajalla. Instagram-seuraajia oli 775, ja määrä oli kasvanut edellisvuodesta n. 300 seuraajalla.

Sivupiirin etusivun katselut kasvoivat n. 12 % edellisvuoteen verrattuna. Nuortenkirjallisuuden kirjalyhyjen koontisivun katselut pysyivät suunnilleen samana, ja lastenkirjallisuuden kirjalyhyjen koontisivun nousivat ns. 20 % edellisvuoteen verrattuna.

Kirjasammon Sivupiirin luetteloinnista ja muusta sisältötyöstä vastasi Katja Kyllönen elokuuhun asti. Suunnittelijan sijaisen rekrytointiprosessin aikana Sivupiirin ylläpidosta vastasi Kirjasammon toimittaja Tuomas Aitonurmi, ja 19.10.2020 alkaen Sivupiirin luetteloinnista ja sisältötyöstä vastasi suunnittelijan sijaiseksi valittu Henriika Tulivirta, jonka työsuhde vakinaistettiin keväällä 2021.

Esitelmät, esittelyt ja luennot

- 24.1.2020, päivystys Educa-messuosastolla, Katja Kyllönen
- 10.11. PiKen Lanu-foorumi, Henriika Tulivirta
- 13.11. Uudenmaan kirjastopäivä, Henriika Tulivirta
- Joulukuu. Lukupuhetta-podcast (jakso 25), Henriika Tulivirta
soundcloud.com/kirjastokaista/lukupuhetta-podcast-jakso-25

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Kirjastot.fi-yksikköpalaverit joka toinen viikko etänä Microsoft Teamsin välityksellä, Katja Kyllönen & Henriika Tulivirta.

Kirjastot.fi-toimituspalaverit etänä Microsoft Teamsin välityksellä, Katja Kyllönen & Henriika Tulivirta.

Sivupiirissä on tehty yhteistyötä Seinäjoen kirjaston lasten ja nuorten lukemisen edistämisen valtakunnallisen erityistehtävän (Erte) kanssa. Erten sivuilla on nostettu esiin Sivupiirin vinkkejä ja videoita, ja Sivupiirin vinkkejä hyödynnettiin myös kesälukukampanjassa. Palavereita kehittämistehtävää hoitavan Mervi Heikkilän kanssa on ollut säännöllisesti.

Sivupiiristä kirjoitettu

- Lukemo: Lukemista ja tekemistä kotioloihin lukemo.fi/ajankohtaista/lukemistajatekemistakotioloihin/
- Motiivi: Henriika Tulivirralla kirja on kuin läheinen ystävä motiivilehti.fi/lehti/artikkeli/henriika-tulivirralla-kirja-on-kuin-laheinen-ystava-rohkaiseva-raivostuttava-onnelliseksi-tekeva-hauskuuttava-itkettava-lohduttava/
- Teisko-Aitolahti-lehti, 26.11.2020: Henriika Tulivirran haastattelu
- JHL.fi: Kirjastoseura palkitsi JHL:läisen Henriika Tulivirran: Tekee työtään säteilevällä innostuksella www.jhl.fi/2020/12/03/kirjastoseura-palkitsi-jhllaisen-henriika-tulivirran-tekee-tyotaan-sateilevalla-innostuksella/

8 Kirjastokaista

Vuosi 2020 oli Kirjastokaistalla osin erilainen kuin olimme ennakkoon suunnitelleet. Muutokset johtuivat koronapandemian tuomista rajoituksista samoissa tiloissa oleskeluun sekä kirjastojen suljettuina olemisesta. Kirjastokaista muunsi nopeasti koulutuspuolen tuotantonsa webinaareiksi ja ryhtyi monen sellaisen hankkeen kumppaniksi, jotka olivat pulassa menetettyään kirjastotilat esiintymispaikkoina. Vuosi 2020 toi Kirjastokaistalle yhteydenottoja enemmän kuin koskaan aiemmin. Kirjastokaistasta tulikin entistäkin kysytympi kumppani. Samalla neuvontatehtävät laajenivat entisestään kirjastojen kaivatessa vinkkejä videoiden, podcastien ja suorien lähetysten tuottamiseen sekä apua saavutettavuusdirektiivin tuoman tekstitysvaateen vuoksi.

Vuonna 2020 tuotetuista videoista

Kirjastokaistalla julkaistiin vuoden 2020 aikana 261 ohjelmaa. Ohjelmia tuotettiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Suurin osa julkaistuista ohjelmista on Kirjastokaistan omaa tuotantoa eli suorana lähetettyjen tilaisuuksien luentoja, uusia osia Kirjastokaistan ohjelmasarjoihin sekä kampanjavideoita. Suoria lähetyksiä Kirjastokaista tuotti vuoden 2020 aikana yhteensä 19.

Osa ohjelmista tuotettiin yhteistyönä kuten Sivupiirin kanssa tuotetut kirjatruilerit ja lukuvinkkivideot, Pelin paikan kanssa tuotetut livet sekä Satusirkus-hankkeen kanssa tuotetut Kirjastoklovni Jojon videot.

Kirjastokaistalle julkaistavaksi ja markkinoitavaksi videoitaan toimittivat vuonna 2020 Hangon kaupunginkirjasto, Helsingin kaupunginkirjaston Musiikin tuntijaksi -hanke, Kaustisen kirjasto, KultTV, Kuopion kaupunginkirjasto, Lahden AKE, Monikielinen kirjasto, Sompion kirjasto, Tampereen AKE ja Vaasan AKE.

Yhteinen tekijänoikeussopimus kirjastojen videotuotantoon poikkeusajalle toi lisäroolin Kirjastokaistalle

Erityistä vuonna 2020 oli Kirjastokaistan tehtävä olla tekijänoikeusjärjestöjen kanssa neuvotellun yhteisen sopimuksen tiimoilta tuotettavien videoiden julkaisualustana yhdessä Helsinki-kanavan kanssa. Kirjastotilat sulkeutuivat koronatilanteen vuoksi maaliskuun puolivälissä. Lisämahdollisuus asiakaskohtaamisiin virtuaalisesti tarjoutui huhtikuussa, kun tekijänoikeusjärjestöt Sanasto ja Kopiosto sopivat kirjastojen kanssa poikkeusajan videoluvista. Kirjastokaistalla tämän sopimuksen alaisia videoita julkaistiin kaikkiaan 43 eri paikkakunnilta. Helsinki-kanavalla julkaistiin kyseessä olevan sopimuksen puitteissa 5 videota. Sopimus tehtiin ajalle 22.4.-22.6.2020, jonka jälkeen videot poistettiin näkyviltä. Kirjastojen sulkeuduttua kiinnostus videotuotantoa ja myös tekijänoikeusasioita kohtaan oli erityisen suurta, ja se sai aikaan Kirjastokaistalla normaaliaikoja enemmän opastustehtäviä. Muiden tuottamien videoiden julkaiseminen, jakaminen ja markkinoiminen on oleellinen osa Kirjastokaistan toimintaa ja yhteistyötä.

Vuonna 2020 julkaistuista podcasteista

Podcasteja julkaistiin vain yksi. Se oli Kirjasampo.fi:n kanssa yhteistyönä tuotettu Kirjan taajuudella -ohjelma. Lisäksi Kirjastokaista teki yhteistyötä Seinäjoen kaupunginkirjaston lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallisen erityistehtävän kanssa julkaisemalla heidän tuottamiaan Lukupuhetta- ja Läsprat-podcasteja. Erten podcastit julkaistiin ainoastaan Kirjastokaistan SoundCloud-tilillä, josta niitä jaettiin kuunneltavaksi. Suomenkielisiä erten podcasteja julkaistiin 26 ja ruotsinkielisiä 19. Lisäksi Kirjastokaistalle perustettiin kirjastojen podcasteja kokoava sivu, josta voi kuunnella kirjastojen tuottamia podcasteja SoundCloud-upokkeiden ansioista.

Vuonna 2020 julkaistuista bloggauksista

Ohjelmien lisäksi Kirjastokaistan blogissa julkaistiin artikkeleita ja Kirjan jäljillä -kirjabloggauksia. Bloggauksia julkaistiin suomen- ruotsin- ja englanninkielisissä Kirjastokaistan blogeissa. Monet bloggauksista saavuttivat tuhansia lukukertoja.

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kirjastokaista jatkoi edellisten tuotantovuosien kokemusten perusteella linjattua sisällöntuotantomalliaan. Kirjastokaista tuotti 1) kirjallisuus- ja lukemisedistämishjelmia 2) kirjastomarkkinointiohjelmia 3) koulutusohjelmia. Kirjastokaistan sisällöntuotantoa leimasivat valtakunnalliset kampanjat, laajat yhteistyöverkostot ja jatkuvuus hyväksi havaittujen sarjojen tuotannossa ja toimintatavoissa. Kirjastokaista teki myös vahvasti yhteistyötä muiden Kirjastot.fi-palveluiden (mm. upokkeet verkkokirjastoihin Kirjasammon, Sivupiirin ja Makupalojen kanssa, Kirjasammon ja Kirjastokaistan kirjallisuuskirje, jossa

mukana myös Kysy kirjastonhoitajalta ja Sivupiiri sekä sisällöntuotanto Musiikkikirjastot.fi:n ja Biblioteken.fi:n kanssa), AKE-verkoston, AVLen ja kirjakentän toimijoiden kanssa.

Koronapandemia vaikutti vahvasti myös Kirjastokaistan tuotantoihin. Olimme määritelleet vuodelle 2020 sisällöntuotannollisiksi erityispainopistealueiksi:

1. lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävien kirjastopalvelujen - eritystehtävähankkeen kumppanuus ja tukeminen sekä jo olemassa olevilla ohjelmilla että uusilla yhteistuotannoilla
2. yleisten kirjastojen digihankkeen kumppanuus ja tukeminen sekä jo olemassa olevilla ohjelmilla että uusilla yhteistuotannoilla
3. yhteistyön vahvistaminen Suomen kirjastoseuran kanssa

Näistä pystyimme toteuttamaan koronapandemian tuomista rajoitteista huolimatta yhteistyön Seinäjoen erten kanssa (mm. Lukulystit / Läsfest -webinaari ja podcastien julkaiseminen litterointeeneen) sekä yhteistyön vahvistamisen Suomen kirjastoseuran kanssa (mm. yhteinen webinaari). Sen sijaan digihankkeen kumppanuus realisoituu vasta talvella 2021.

Poimintoja tilastoista

Vimeossa julkaisujen videoiden katselut nousivat lähes 25%

Kirjastokaista käyttää videopalvelu Vimeota pääasiallisena videoiden julkaisualustana. Kirjastokaista julkaisee siellä kaikki videot ja käyttää Vimeota myös suoralähettyksiin. Vimeo-videoita käyttäen Kirjastokaista tuottaa myös upokkeita, jotka tuovat kirjastojen sivuille automaattisesti videosisältöjä. Vuonna 2020 Vimeossa julkaistut videot keräsivät yhteensä 118 662 katselua. Edellisenä vuonna katseluita Vimeossa kertyi 95 545, joten vuosi 2020 toi kasvua 24,19%.

Vuonna 2020 katsotummiksi videoksi nousivat ”10? kirjastosta – Anna Perho” (4558), ”Kaikkien yhteinen eKirjasto” (3440) sekä ”Kirjailija Terho Kangas virtuaalivierailulla” (2407).

YouTubeessa suurimpana katsojaryhmänä nuoret miehet

YouTube on videoalustana tyystin erilainen verrattuna Vimeoon. YouTube on kiistatta suosituin videopalvelu, ja joillekin se lähentelee synonyymiä sanalle video. YouTubeen luonnetta kuvaa hyvin myös se, että YouTube on Googlen jälkeen toiseksi suosituin hakukone.

Kirjastokaista julkaisee YouTubeessa vain pienen osan tuotannostaan. Vuonna 2020 uusia YouTube-videoita julkaistiin 28 (edellisenä vuonna 40). Ne ovat kaikki YouTube-ympäristöön sopivia lyhyitä tekstitettyjä videoita. Aiemmin Kirjastokaista käytti YouTubea suoralähettyksiin, mutta nyt suorat lähetykset on keskitetty Vimeoon.

Videot keräsivät vuonna 2020 Kirjastokaistan YouTube-kanavalla 108 092 näyttökertaa. Edellisenä vuonna katseluita kertyi puolet enemmän (270 345 näyttökertaa). Syynä pienempiin katselulukuihin on se, että keskityimme koronatilanteen vuoksi poikkeuksellisesti ammattisisältöihin webinaareina, ja YouTubeen sopivaa sisältöä tuotettiin normaalivuosia vähemmän.

YouTube on sisällään arvokas alusta, että siellä tilaajat ja katsojat ovat niitä, joita emme tavoita helposti muiden alustojen kautta. Suurimpina ryhminä YouTubeen katsojissa ovat 18–24-vuotiaat ja toiseksi 13–17-vuotiaat. Miehiä on 66,6% ja naisia 33,3%. Kanavan tilaajia oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 1686 (vuotta

aiemmin 1528). YouTuben arvosta kertoo myös se, että Kirjastokaistan eri alustoista juuri siellä on kaikkien aikojen katsojaennätys. Vuonna 2018 julkaistu Kallen ja Keijon kirjastoluokat on kerännyt jo yli 800 000 katselua.

Kirjastokaista.fi-sivuston käytössä kasvua 37%

Kirjastokaista.fi-sivuston rooli on olla ikään kuin näyteikkuna ja käyntikortti Kirjastokaistan kokonaisuudesta. Ohjelmat löytyvät sieltä omista aiheenmukaisista kategorioistaan. Kirjastokaistalla panostetaan sisällönkuvailuun, jotta sekä sivuston sisäinen haku että hakukoneet löytävät tuotetut sisällöt. Kirjastokaistalta on myös helppoa jakaa ja upottaa videoita.

Kirjastokaista.fi-sivuston käyttö kasvoi vuonna 2020. Google Analyticsin mukainen istuntojen määrä nousi 37,30%. Vuonna 2020 istuntoja kertyi 131 403, kun se oli edellisenä vuonna 95 703. Kirjastokaistan suosiota arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että sisältöjä katsotaan ja kuunnellaan monessa eri alustassa siirtymättä lainkaan Kirjastokaista.fi-sivustolle (Vimeo, YouTube, Facebook ja SoundCloud) ja katselujen ja kuuntelujen numeerinen kokonaisuus rakentuu monesta eri palvelusta tulevista luvuista.

Kaikkiaan Kirjastokaistalla julkaistiin vuoden 2020 aikana:

- Suomenkielisessä kieliversiossa:
omaa tuotantoa 132 videota, muiden tuottamia videoita 92 ja omia blogikirjoituksia 17
- Ruotsinkielisessä kieliversiossa:
omaa tuotantoa 12 videota, muiden tuottamia videoita 10 ja omia blogikirjoituksia 3
- Englanninkielisessä kieliversiossa:
omaa tuotantoa 15 videota, muiden tuottamia videoita 0 ja omia blogikirjoituksia 2

Facebookissa julkaistiin 31 videota

Kirjastokaista julkaisee Facebook-videoina kaikki lyhyet siihen ympäristöön sopivat videot. Samoin kuin YouTube-videot, Kirjastokaistalla on tekstitetty kaikki Facebook-videot jo ennen tekstitysten pakolliseksi tulemistä 23.9.2020. Tällä olemme ottaneet huomioon ennen muuta mobiilikäyttäjät.

Vuonna 2020 Kirjastokaistan Facebookissa julkaistiin 31 videota. Facebook tilastoi videoita katseluaikoina, joten tilastojen kokoaminen katselulukuina on hankalaa. Katsotuimmaksi nousi kuitenkin ”10? kirjastosta – Santeri Kinnunen” lähes 16 000 katselulla. Kirjastokaistan Facebookissa julkaistuja videoita katsotaan ja jaetaan paljon. Näkyvyyttä edistää se, että Kirjastokaistalla oli vuoden 2020 lopussa 6226 Facebook-seuraajaa (ja 5772 tykkääjää).

Suoralähetykset koronatilanteen vuoksi webinaareja

Kirjastokaista lähetti vuoden 2020 aikana 19 suoraa lähetystä. Emme tehneet ennen vuotta 2020 webinaareja, vaan lähetykset tehtiin yleisötilaisuuksista. Tuotannoissamme koko päivän pitkä striimi on aina näkyvillä tilaisuuden jälkeen siihen saakka, kunnes Kirjastokaista julkaisee päivän esitykset kunkin omana erillisenä videonaan.

Katsotuimpia webinaareja olivat Lahden kaupunginkirjaston ja Lukukeskuksen kanssa toteutettu lastenkirjailija Terhi Kankaan virtuaalivierailu 21.4.2020 osana Lukuviikon viettoa, Suomen kirjastoseuran kanssa 29.4.2020 toteutettu ”Kirjastojen tulevaisuus” -webinaari sekä Seinäjoen kaupunginkirjaston lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallinen erityistehtävän kanssa 25.-26.11.2020 toteutettu Lukulystit / Läsfest -webinaari.

Kaikki menneiden suorälähetyksien videot löytyvät tilaisuuksittain listattuna Live-sivuiltamme ja aiheen mukaan järjestettynä Koulutuskanavalta.

Kuuntelut tuplaantuivat SoundCloudissa

Kirjastokaista käyttää podcastien alustana SoundCloudia. Aiempina vuosina audiot tuotiin kuunneltavaksi myös Kirjastokaista.fi-sivustolle. Vuodesta 2020 alkaen audiot ovat olleet vain SoundCloudissa, josta ne on tuotu upokkeina Kirjastokaistalle perustetulle kirjastojen podcasteja kokoavalle sivulle. Vuonna 2020 Kirjastokaistan SoundCloudissa oli 8094 kuuntelua (edellisenä vuonna 4655).

Kehittäminen

Kehittämistyötä tehtiin edellisvuosien tapaan suorälähetyksen tekniikassa ja toteutuksissa. Laadukkaat suorälähetykset ovat keskeinen osa Kirjastokaistan tuotantoa ja erityisosaamista. Vuonna 2020 koronapandemian vuoksi Kirjastokaistalla otettiin haltuun nopeasti laadukkaiden etänä tehtävien webinaarien tuottaminen.

Lisäksi Kirjastokaistan WordPress-käyttöliittymässä parannettiin edelleen sivuston saavutettavuutta ja uuden lainsäädännön mukanaan tuoma ohjelmien tekstittäminen otettiin käyttöön. Kirjastokaistalla on tekstitetty jo aiemminkin kaikki some-videot sekä lyhyet videot. Syyskuun 2020 alusta alkaen Kirjastokaistalla on tekstitetty kaikki videot. Tekstitykset on tuotettu yhteistyössä Lingsoftin kanssa. Tekstitysvaade on tuonut Kirjastokaistalle myös paljon kyselyitä ja uuden osa-alueen opastus- ja tukiaiheissa.

Yhteistyökumppanit

Kirjastokaistan koko toiminta perustuu yhteistyöhön eri toimijoiden kesken. Kirjastokaista teki laajasti yhteistyötä vuoden 2020 aikana sekä yleisten kirjastojen että muiden kirjastosektoreiden kuten Kansalliskirjaston kanssa. Kirjastokaista teki suorälähetyksiä webinaareina alan keskeisissä seminaareissa. Näiden tuotantojen kautta seminaarien järjestäjät ja esiintyjät taustaorganisaatioineen ovat Kirjastokaistan yhteistyöverkostoa.

Kirjastokaista teki myös laajasti yhteistyötä kirjallisuuteen ja lukemisen edistämiseen liittyvässä ohjelmatuotannossaan erityisesti kustantajien, Lukuliikkeen, Lukukeskuksen, Lastenkirjainstituutin, Suomen tietokirjailijat ry:n, IBBYn ja Suomen kirjastoseuran kanssa. Kirjastokaista oli mukana esimerkiksi Lukuloma-yhteistyössä, johon Kirjastokaista tuotti kampanjavideoita ja toimi myös okm:n kampanjalle tuottaman Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikon tervehdysvideon julkaisualustana. Samoin Kirjastokaista tuotti kampanjavideot Yleisten kirjastojen konsortion vetämään Koko kansa lukee -kampanjaan ja osallistui Helsingin kirjamesujen virtuaaliselle osastolle yhdessä Kirjastot.fi:n muiden sisältöpalveluiden kanssa.

Vuonna 2020 Kirjastokaista teki aiempien vuosien tapaan yhteistyötä myös kirjailijoiden kanssa. Erityisenä tuotantona oli suoran kirjailijoiden kanssa tuotettu Luen sivulle -video. Siinä 12 kirjailijaa lukee otteita julkaistuista tai työn alla olevista teoksistaan. Video julkaistiin kirjailijoiden yhteisenä ”virtuaalisena keikkana”.

Uutena kumppanina vuosi 2020 toi Uksest ja aknast -festivaalin, joka on uusi virtuaalinen virolaisen kirjallisuuden festivaali. Uksest ja aknast 2020 esitteli 11 Viro-kirjailijaa. Heidän kanssaan keskustelua käyvät virolaisen kirjallisuuden asiantuntijat. Festivaali toteutettiin 16.-30.11.2020 Eesti Majan YouTube-kanavalla yhdessä Tuglas-seuran, Suomen Viro-yhdistysten liiton, Viro-instituutin ja Viron Helsingin-suurlähetystön kanssa. Tapahtumaa tukivat Viron kulttuurisäätiö ja Viron kulttuuriministeriö. Festivaalin jälkeen kaikki haastattelut julkaistiin Kirjastokaistalla. Yhteistyö toi Kirjastokaistalle ensimmäiset vironkieliset sisällöt.

Yhteistyöverkostoja laajentaa osaltaan myös Kirjastokaistan toimituskunta, jossa on laaja edustus niin yleisten kirjastojen henkilökuntaa eri puolilta maata kuin yhteistyötahojenkin edustajia. Toimituskunta kokoontuu normaalivuosina kaksi kertaa vuodessa. Vuonna 2020 tapaamisia ei pidetty lainkaan.

Jäsenyydet työryhmissä

Kirjastokaistan toimituskunta (Riitta Taarasti, Panu Somerma ja Mikko Helander)

Lukuloma-suunnitteluryhmä (Riitta Taarasti)

VAKE/Kirjastot.fi-opetus, esitelmät, vierailut, yhteistyö

Kirjastot.fi-palveluiden käytön ja ylläpidon opetus

Kirjastokaistan työntekijät esittelivät Kirjastokaistaa ja muita Kirjastot.fi-palveluita osana yhteistyöpalavereja ja ohjelmantekojen yhteydessä. Jokainen ohjelmanteko on samalla myös markkinointitilanne. Lisäksi Kirjastokaistan työntekijät vierailivat aiempien vuosien tapaan eri työryhmien ja projektien palavereissa esittelemässä Kirjastokaistaa. Vuonna 2020 palaverit pidettiin verkon välityksellä.

Vierailijat

Töölön kirjastossa siviilipalvelua suorittanut Pyry Matilainen oli tutustumassa Kirjastokaistan toimintaan ja mukana töissä neljän päivän ajan elokuussa 2020.

Esitelmät, esittelyt ja luennot

- **Kirjastokaistan esittely.** Helsingin kaupunginkirjaston musiikkikirjastolaisten koulutus, Pasilan kirjasto, 16.1.2020 (Riitta Taarasti)
- **Kokemuksia WordPress-alustan käytöstä ja Yoast SEO WP-pluginin hyödyntämisestä.** Yleisten kirjastojen henkilökuntaa, Teams, 5.2.2020 (Riitta Taarasti)
- **Yleistä Tekstityksistä Vimeo-, YouTube- ja Facebook-somekanaviin.** PiKen Digi- ja verkkosisällöt saavutettavaksi -koulutus, Skype, 27.3.2020 (Riitta Taarasti ja Mikko Helander)
- **Kirjastokaistan ajankohtaiskatsaus.** Savon kirjastolaisten etäkahvit, Teams, 16.4.2020 (Riitta Taarasti)
- **Vinkkejä videoiden tekstitykseen.** Piken Esa-Foorumi, Teams, 23.10.2020 (Riitta Taarasti ja Mikko Helander)

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

- Hakukoneoptimointi ja analytiikka, Mahon Digital, 10.1.2020 (Riitta Taarasti)
- Viesti ry: Onnistunut työyhteisöviestintä -livestream, 22.1.2020 (Riitta Taarasti)
- Viesti ry: Sosiaalisen median trendit 2020 -livestream, 28.1.2020 (Riitta Taarasti)
- Helsingin kaupungin saavutettavuus-webinaari, 1.10.2020 (Riitta Taarasti)
- Viesti ry: Mainonta sosiaalisessa mediassa -livestream, 12.11.2020 (Riitta Taarasti)
- Finnan viestintäwebinaari, 2.12.2020 (Riitta Taarasti)

Kirjastokaistan työntekijät osallistuivat lukuisiin kirjastoalan seminaareihin ja koulutustilaisuuksiin tehden niissä ohjelmaa. Vuonna 2020 nämä olivat lähes yksinomaan webinaareja. Huomio kiinnittyy ennen muuta suoralähetyksen tekemiseen, mutta esitykset tulee käytyä läpi jälkikäteen useaan kertaan tiimin jäsenet työstäessä esityksistä videot kaikkien katsottaviksi. Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen myös siksi, että matkustuspäiviä tuli koronatilanteen vuoksi huomattavasti vähemmän, kun normaaleina vuosina.

Suoralähetetyt ohjelmantekokohteet:

- Kirjastoauton hankinta ja tekniset ratkaisut -webinaari, Aluehallintovirastot, Solid Stream (1.12.2020)
- Nordic Libraries Annual: Towards Sustainable Futures, Aluehallintovirastot (5.-6.11.2020)
- Läsfest-webbinarium (26.10.2020)
- Lukulystit-webinaari (25.10.2020)
- Yleisten kirjastojen konsortion Hankintapäivä (13.10.2020)
- Lasten ja nuorten tietokirjat lukuilon edistäjänä -verkko-seminaari (6.10.2020, Entressen kirjasto)
- Lukemisen maailma – Innostu ja innosta -koulutuspäivä, Solid Stream (29.9.2020, Seinäjoen pääkirjasto)
- Digitaalinen saavutettavuus -koulutuspäivä (22.9.2020, Pasilan kirjasto)
- Kirjastotilat 2020 -webinaari, Aluehallintovirastot (17.9.2020)
- Kirjastojen tulevaisuus -webinaari, Suomen kirjastoseura (29.4.2020)
- Mun tarina -hankkeen virtuaalinen päätöstilaisuus, Lukukeskus (23.4.2020)
- Kirjavinkkari Hannele Halttunen virtuaalivierailulla, tilaajana Seinäjoen kaupunginkirjasto (22.4.2020)
- Kirjailija Terhi Kangas virtuaalivierailulla, tilaajana Lahden kaupunginkirjasto (21.4.2020)
- Kirjailija Elina Hirvosen virtuaalivierailu, tilaajana Valkeakosken kaupunginkirjasto (14.4.2020)
- Suomen dekkariseurann dekkari-ilta – Pekka Hyyti (3.3.2020, Kallion kirjasto)
- Aikuisten kirjareppu 2019 -koulutuspäivä (27.2.2020, Maunula-talo)
- Nuorten kirjareppu 2019 -koulutuspäivä (13.2.2020, Kino Tapiola, Espoo)
- TEAvisari ja kulttuurin sekä kirjastojen hyvinvointivaikutukset -koulutuspäivä (6.2.2020, Pasilan kirjasto)
- Irjan päivän kirjakutsut (30.1.2020, Tampereen pääkirjasto Metso)

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Kirjastokaistan yhteistyökumppanit ovat samalla myös sidosryhmiä. Keskeisimmät sidosryhmät vuonna 2020 olivat lukuisat kirjasto- ja kirjakentän toimijat sekä koulutustilaisuuksia järjestävät organisaatiot. Uutena sidosryhmänä on Lingsoft, jolta Kirjastokaista tilaa pitkien ohjelmien tekstitykset.

Tiedotustoiminta

Suunnittelijoiden kirjoittamat artikkelit

Kirjastokaistan ohjelmista tiedotetaan säännöllisesti Kirjastot.fi:n ammattikalenterin, yhteistyökumppaneiden uutiskirjeiden sekä sähköpostitse lähetettävien tiedotteiden avulla. Keskeisiä tiedotuskanavia ovat myös Kirjastokaistan Facebook ja Twitter. Kirjastokaista.fi-sivuston Valokeilassa NYT -blogipalstalla julkaistaan myös artikkeleita, josta niitä jaetaan eteenpäin. Kirjastokaista julkaisee siellä ajankohtaisartikkelien lisäksi Kirjan jäljillä -bloggauksia.

Luetuimmat bloggaukset vuonna 2020:

- Näin tunnistat valeuutiset! Viisi videovinkkiä misinformaatiosta (luettu 4333 kertaa, julkaistu 10.2.2020)
- Videoiden ja podcastien tekstitys – 10 käytännön neuvoa (luettu 3409 kertaa, julkaistu 17.9.2020)
- Valmistautumista videoiden ja audioiden tekstitysvaatimukseen (luettu 2381 kertaa, julkaistu 18.2.2020)

VAKEstä/Kirjastot.fi:stä kirjoitettu

- Kirjastojen lukutuokiot ilahduttavat nyt verkossa (Sanasto, 22.4.2020)
- Kirjastojen lukutuokiot ilahduttavat nyt verkossa (Kopiosto, 22.4.2020)
- Kirjastojen poikkeusajan lupa verkkolukutuokioille (Sanasto, 22.4.2020)
- Poikkeusajan videointilupa kirjastoille oli onnistunut oppitunti (Kopiosto 23.6.2020)

9 Kysy kirjastonhoitajalta

Kysy kirjastonhoitajalta on Suomen kirjastojen yhteinen verkkotietopalvelu. Kysymyksiin vastataan kolmen arkipäivän kuluessa. Palvelun ydintehtävä on löytää sopivia tiedonlähteitä tiedonhakijalle.

Koronavuosi

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa koronavuosi näkyi merkittävällä tavalla. Kirjastojen sulkeminen keväällä aiheutti toisaalta kysymysvyöryn siitä, miten toimitaan lainojen, varausten ja palautusten kanssa, toisaalta sen, että kunnat joko lomauttivat työntekijöitä tai lähettivät heitä lomille sulun aikana. Tästä seurasi kova paine väelle, joka oli vastaamassa. Kevät ja kesä olivat siis melko raskasta aikaa palvelun parissa työskenteleville. Syksyn sulkeminen ei enää aiheuttanut samanlaista kysymysvirtaa, tilanne taisi jo olla tuttu.

Vastaajat

Keväällä uutena vastaajakirjastona aloitti Loimaan kirjasto. Kirkes-kirjastoista Tuusulan kirjasto lähti myös uudella väellä mukaan. Syksyllä perustettiin uusi lasten ja nuorten vastaajaryhmä. Siihen koulutettiin väkeä useista yleisistä kirjastoista, joukossa on myös useita ruotsinkielisiä. Ryhmä vastaa lastenkirjallisuuskysymyksiin, lasten kirjastotyötä käsitteleviin kysymyksiin sekä lasten lähettämiin kysymyksiin.

Helsingin kaupunginkirjastossa vastaajaryhmä kasvoi ja vastaaminen sujuikin huomattavasti aktiivisemmin kuin edeltävinä vuosina.

Tällä hetkellä palvelussa on mukana 19 erikoiskirjastoa tai -ryhmää ja 70 yleistä kirjastoa. Vastauksia oli vuonna 2020 lähettänyt 270 kirjastolaista ja niitä lähetettiin 63:sta kirjastosta. Palvelusta vastaava suunnittelija on edelleen Nina Granlund ja toimittajia, jotka valvoivat, että kysymyksiin vastataan ajallaan, olivat Tuula Valkeapää, Silene Lehto (syksyyn asti) ja Jukka Uotila (syyskuusta alkaen) Helsingin kaupunginkirjastosta.

Erikoisvastaajaryhmät vastasivat e-aineisto-, musiikki- ja lastenkysymyksiin.

Uusia vastaajia ja vastaajakirjastoja otetaan mukaan mielellään. Tunnukset ja opastusta saa toimituksesta (nina.granlund@hel.fi).

Vastausten määrä

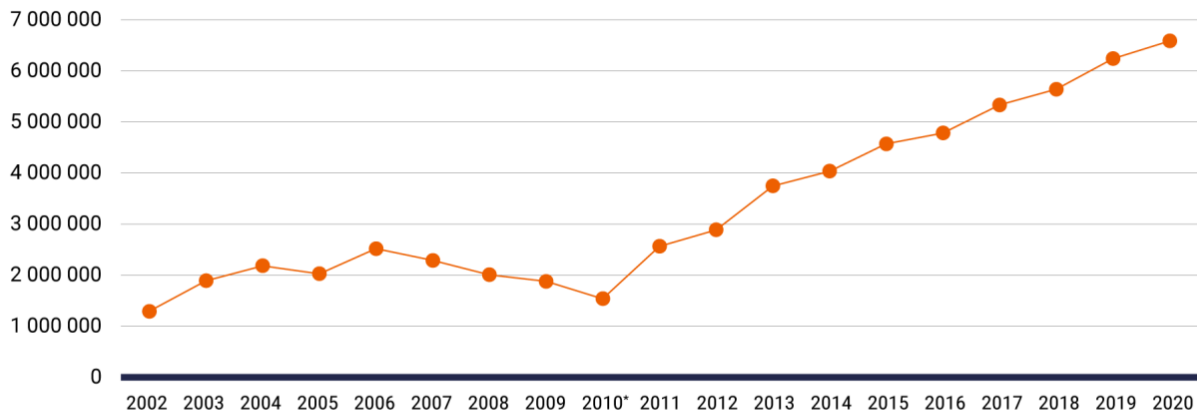
Palvelussa lähetettiin vastaus 5866 uuteen kysymykseen, näistä suomenkielisiä oli 5636, ruotsinkielisiä 122 ja englanninkielisiä 108. 59 % kysymyksistä vastattiin yhdessä päivässä, 17% kahdessa, 9 % kolmessa ja 13% joutui odottamaan yli luvutun vastausajan. Vastausajat palvelussa ovat kaikesta huolimatta lyhentyneet.

Julkiseen arkistoon tallennettiin 4312 vastausta, suljettuun 1554. Facebookin, Twitterin, toimituspostin ja palautteen kautta on vastattu arvioilta noin 30:n kysymykseen. Kommentteja oli tullut 1023. Tilastoihin voidaan lisätä jatkokeskustelut n. 10% vastauksista (määrä on arvioitu vastaajakyselyjen perusteella). Nämä mukaan laskettuina vastausmäärä on 7611. Se on kasvanut edellisvuodesta paljon, suunnilleen yhtä paljon kuin kahtena edeltävänä vuonna, 15%. Myös ruotsinkielisiä kysymyksiä tuli huomattavasti enemmän, 39%.

Sivukäynnit

Palvelussa oli istuntoja vuonna 2020 2 213 878, sivunkatseluja 3 481 098 ja käyttäjiä 1 808 838. Palvelun käyttö on noussut paljon, istuntoja ja käyttäjiä on 9% enemmän kuin vuonna 2019.

Suurin osa kävijöistä, 94%, on tullut palveluun hakukoneiden kautta, 5% on tullut palveluun suoraan, viittausten kautta ja sosiaalisen median kautta tulleita on alle prosentti kutakin. Uusia kävijöitä on 86,5 prosenttia käyttäjistä, palaavia 13,5%. Keskimääräinen istunto on alle minuutin 00:47, joka on luontaista käytölle. Palveluun päädytään hakukonehaun kautta ja kysymyksen ja vastauksen silmäily on nopeaa. Kävijöistä 63% tulee mobiiliin kautta, 5% tabletilta ja 32% pöytäkoneelta.



Palvelujen laajuus on vaihdellut vuosien varrella.
Aikaisemmat tilastot (1997–2001) eivät ole yhteensopivia.
Lähde: Google Analytics
* WTM-tilastoja käytettiin osittain vuoteen 2010 asti

KIRJASTOT.FI-PALVELUT – ISTUNTOJEN MÄÄRÄ 2002–2020

Katsotuimpia vastauksia ovat Kumpi on oikein Hyvää Joulua vai Hyvää joulua, Miten tilavuus lasketaan, Kuka on serkku, pikkuserkku ja niin edelleen. Arkiston kaikkien aikojen luetuin on vastaus ruotsinkieliseen kysymykseen Söker den finska motsvarigheten till eniro.se, joka kirjoittaa katkeraa kritiikkiä suomalaista yksilönsuojaa kohtaan. Katselluimmat sivut ovat vastaukset-sivu ja etusivu.

Korkein piikki yksittäisenä päivänä katseluissa näkyi itsenäisyyspäivänä!

Tiedonhaun opastus ja tietopalvelutyön tukeminen

Tietopalvelu on kirjaston keskeinen ydintehtävä. Tietopalvelun taso on ollut kirjastoissa varsin korkea eivätkä sen kanssa ole juuri muut pystyneet tähän mennessä kilpailemaan. Osaamista ei kuitenkaan enää kaikissa kirjastoissa aktiivisesti tueta. Vaikka jotkut kirjastot esimerkiksi opastavat uudet työntekijänsä hakemaan tietoa relevanteista lähteistä ja työskentelemään asianmukaisesti tietopalvelutehtävissä, paikoitellen luulo siitä, että tietopalvelu itsestään pysyy tasokkaana kirjastoissa, on aiheuttanut melkoisia aukkoja tietämyksessä.

Kysy kirjastonhoitajalta -palveluun on luotu viimeisen kahden vuoden aikana useampi uusi tuki: ylläpidon Uuden vastaajan paketti ja Tiedonhakupaketti, uudistettu Tiedonhaun opastus Kirjastot.fi-sivustossa, Opastusta vastaamiseen -sarja (viikoittain ylläpidossa ja sähköpostilistalla) sekä Kirjastot.fi:n Tiedonhaun uutiskirje. Ylläpitoon lisättiin myös muuta koulutusmateriaalia ja julkiseen palveluun Miten käytän -haun käyttöopastus. Vastaajien opastuspaketit käännettiin ruotsiksi ja myös ruotsinkielistä opastusmateriaalia lisättiin ylläpitoon.

Sekä Opastusta vastaamiseen -sarjassa ja Tiedonhaun uutiskirjeessä pyritään erityisesti painottamaan tiedonlähteiden tuntemusta ja arviointia. Niillä halutaan herättää tietopalvelutyötä tekevät seuraamaan aktiivisesti uusia verkkotiedonlähteitä. Tämä käy helpoiten seuraamalla Makupalat.fi:n uusia linkkejä. Yhä

selvemmäksi on käynyt se, että hyvän tiedonlähteen löytäminen ja tunnistaminen ei ole yksinkertaista eikä se ole helppoa kirjastoammattilaisellekaan.

Tukea on edelleen tarjolla myös Kirjastot.fi-toimituksessa.

Tekninen kehittäminen

Vuonna 2019 tehdyn palvelupolkuprojektin yhteydessä suunniteltu parannus lisättiin: kysyjälle lähtevän vastauksen yhteyteen liitettiin linkki vastaukset-sivulle ja tieto siitä, että vastausta voi jakaa tai arvioida julkisessa palvelussa. Valitettavasti ei ollut vielä mahdollista linkittää suoraan omaan vastaukseen.

A-Ö -listan kieliversioista johtuva ongelma jatkuu edelleen. Asiaa yritetään saada ratkaisu vuoden 2021 aikana.

Näkyvyys

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelu näkyy Kirjastot.fi:n palveluissa. Uusitus Tiedonhaun opastus -osassa on esimerkkitiedonhakuja, jotka pohjautuvat Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun vastauksiin. Kirjasammon ja Kirjastokaistan kirjallisuuskirjeessä nostetaan esiin kirjallisuutta koskevia kysymyksiä. Tiedonhaun uutiskirjeessä nostetaan esiin Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kysymyksiä tai kokoelmia. Kysy kirjastonhoitajalta näkyy myös eKirjastossa, Kirjasammossa ja Musiikkikirjastot.fi:ssä. Niiden kautta voi lähettää kysymyksiä ja seurata uusia vastauksia.

Yleisten kirjastojen Finna-sivuilla on tarjolla kysymisen mahdollisuus kirjallisuus-, musiikki- ja/tai tiedonhaun sivulla. Samankaltainen mahdollisuus pyritään rakentamaan vuonna 2021 lasten ja nuorten sivuille.

Twitterissä palvelulla on 1150, Facebookissa 1970 seuraajaa. Facebookissa julkaistiin kysymyksiä vastauksineen, kokoelmia sekä tietoja uusista hyödyllisistä tiedonlähteistä. Sen pääasiallinen funktio on tuoda esiin palvelun olemassaoloa sekä kirjaston tehtävää tietopalveluasiantuntijana. Twitterissä Kysy kirjastonhoitajalta -tilillä julkaistiin uusia vastauksia sekä levitettiin lähinnä lukemiseen, kirjallisuuteen ja tietopalveluun sekä tiedonlähteisiin liittyvää sisältöä. Twitterissä lukijoiden toiminta on suunnilleen samanlaista kuin itse palvelun sivuilla, kysymyksiä katsotaan, niistä tykätään tai niitä kommentoidaan.

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kokoelmiin lisättiin kysymyskokoelmia kirjailijoista ja kaunokirjallisuuden teemoista, vuoden vaihteeseen mennessä romantiikasta ja historiallisista romaaneista. Tätä sarjaa jatketaan vuonna 2021.

Palvelua esiteltiin Educa-messuilla ja virtuaalisilla Helsingin kirjallisuusmessuilla.

Tärkeintä markkinointia Kysy kirjastonhoitajalta -palvelulle on hakukonenäkyvyys, joka on tällä hetkellä hyvällä tasolla.

Lukuja

Vastaukset kirjastoittain (vähintään neljä vastausta)

Kirjastot.fi 1283 (Tuula Valkeapää, Nina Granlund, Silene Lehto, Jukka Uotila)

Helsinki 1689

Tampere 593

Turku 417

Espoo 335

Oulu 268

Vantaa 134

Lahti 116

Jyväskylä 112

Hämeenlinna 104

Seinäjoki 94
Kuopio 91
Pori 66
Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto 62
Eduskunnan kirjasto 56
Joensuu 46
Kouvola 37
Kotka 32
Rovaniemi 25
Vaasa 19
Lappeenranta 19
Tilastokirjasto 17
Kansallisen audiovisuaalisen instituutin kirjasto 17
Kajaani 17
Mikkeli 16
Lohja 15
Nurmijärvi 14
Rauma 13
Tuusula 12
Porvoo 11
Jämsä 11
Ylöjärvi 9
Kirkkonummi 9
Geologian tutkimuskeskuksen kirjasto 9
Varkaus 9
Suomen Pankin kirjasto 9
Kangasala 6
Nokia 5
Muurame 4
Heinola 4
Laukaa 4
Loviisa 4

Kysymykset kunnan mukaan (kunnat, joista on tullut yli 20 kysymystä)

Helsinki 1409
Oulu 425
Espoo 401
Tampere 329
Turku 245
Vantaa 209
Suomen ulkopuolella 192
Jyväskylä 148
Lahti 119
Hämeenlinna 109
Kuopio 105
Reisjärvi 101
Järvenpää 69
Joensuu 67

Pori 64
 Siilinjärvi 51
 Seinäjoki 51
 Kouvola 51
 Kerava 46
 Mikkeli 41
 Kaarina 39
 Hyvinkää 38
 Rovaniemi 37
 Kotka 36
 Lappeenranta 36
 Tuusula 34
 Nokia 33
 Ylitornio 31
 Vaasa 29
 Porvoo 24
 Raisio 24
 Riihimäki 24
 Sastamala 24
 Kirkkonummi 23
 Salo 23
 Kajaani 22
 Akaa 20
 Naantali 20

10 Makupalat

Makupalat.fi on yleisen kirjaston tuottama kokoelma sellaista luotettavaa verkkomateriaalia, jota kirjasto voi suositella tiedonlähteen etsijälle. Se on ainoa väline, jolla yleiset kirjastot yhdessä voivat muodostaa kokoelman ja pääsyn tietoon verkkomateriaalien osalta. Erityisesti se tukee tietopalvelutyötä. Pääsy tietoon ja tietopalvelun tarjoaminen, tiedon hankinnan ja käytön tukeminen sekä ohjaaminen ovat kirjaston tehtäviä lain mukaan. Ajankohtaiset tapahtumat maailmalla ovat nostaneet valitettavan räikeästi esiin sen, että tiedonlähteiden luotettavuuden arvioiminen on osalle verkon käyttäjistä ylivoimainen tehtävä. Siksi luotettavien lähteiden kerääminen erilliseksi, rajatuksi kokoelmaksi tiedonhaun tarpeisiin on aivan ensisijaisen tärkeää.

Perustoiminta

Makupalat.fi:ssä jatkettiin normaalia toimintaa: vanhoja linkkejä päivitettiin ja poistettiin, asiasanoitusta ja kategorioita muokattiin ja järjesteltiin uudelleen. Uusien linkkien kuvailua jatkoi Kirjastot.fi-toimituksen lisäksi Tiina Gräsbeck Pasilan kirjastosta yhden työpäivän verran viikossa. Toimituksessa Makupalat.fi:stä vastaa Nina Granlund, ruotsinkielistä materiaalia kokoelmaan vie myös Anna-Maria Malm. Vuoden lopussa kuukauden ajan ruotsinkielistä materiaalia lisäsi korkeakouluharjoittelija Kristina Brushane.

Sisältöprojektit

Eduskunnan kirjaston Elki-hakemiston siirtäminen Makupalat.fi:n pysähtyi eikä Elki ole enää käytettävissä verkossa.

Paikallisen tiedon kohennusprojektia tehtiin Oulun kirjastossa.

Korona sai aikaan useamman sisältöprojektin toimituksessa. Ensinnäkin luotiin molemmilla kielillä korona-paketit, jotka sisältävät tärkeät linkit aiheesta tietoa etsivälle. Lisäksi etsittiin runsas määrä materiaalia, josta voi nauttia etänä: konsertteja, taidenäyttelyitä, museoiden virtuaalikokoelmia, elokuvia, esitelmiä. Tekemistä etsittiin sekä aikuisille että lapsille. Vapaasti luettavat e-kirjat, joita on aina ollut merkittävä määrä Makupalat.fi:ssä, tuotiin esiin näkyvämmiin. Myös koronan aiheuttamiin henkisiin huoliin kiinnitettiin huomiota, tehtiin kokoelmat Mielenterveydestä ja mielen hyvinvoinnista sekä arvoista ja koronapysähdyksen mahdollisuuksista. Selkokieliseen ja viittomakieliseen materiaaliin luotiin pikalinkit. Koulujen etätöön avuksi koottiin Oppimateriaalit-osa sekä suomeksi että ruotsiksi.

Ruotsinkielistä materiaalia tuotettiin samoista aiheista ja samalla tavoin. Lisäksi vuoden lopussa saimme kuukauden ajaksi avuksemme korkeakouluharjoittelija Kristina Brushanen, joka etsi ja lisäsi erityisesti ruotsinkielistä materiaalia Länkbiblioteket’iin. Vuonna 2021 Länkbiblioteket’n sisältö on yksi painopistealueistamme.

Musiikki-kategorian sisältöä korjattiin kattavasti, samoin Kirjastot ja tiedonhaku. Arkistot. Jälkimmäisen rakenne muutettiin. Musiikin rakenteeseen keskitytään vuonna 2021.

Tiedonhaun ammattiosaaminen ja tiedonlähteiden tuntemus

Eryyksen merkittävää vuonna 2020 oli pyrkimys lisätä Makupalat.fi:n näkyvyyttä kirjastojen tietopalvelutyötä tekeville. Relevanttien lähteiden löytäminen ja tunnistaminen on nykypäivänä selvästi hankalampaa myös kirjastossa työskenteleville. Valitettavan usein näkee, että kirjaston ammattilaiset tukeutuvat lähteisiin, jotka eivät poraudu asiaan tarvittavan syvällisesti eivätkä ole juuri sen luotettavan julkaisijan materiaalia, jota kuuluisi osata suositella. Nämä lähteet on koottu Makupalat.fi-kokoelmaan, joka on tarkoitettu sekä kaikkien tiedonlähteitä etsivien että kirjaston tietopalvelussa työskentelevien käyttöön. Siksi olisi ensisijaisen tärkeää, että kirjastoammattilaiset seuraisivat Makupalat.fi:n uutta sisältöä aktiivisesti.

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun vastaajille rakennettuihin Uuden vastaajan pakettiin ja Tiedonhaun pakettiin on nostettu esiin Makupalat.fi.

Kysy-listalla ryhdyttiin julkaisemaan viikoittain Opastusta vastaamiseen -sarjaa Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun vastaajille. Siellä esitellään aina kolme tuoretta tiedonlähdetä Makupalat.fi:stä.

Loppuvuodesta ilmestyi ensimmäinen Kirjastot.fi:n Tiedonhaun uutiskirje, jossa esitellään myös Makupalat.fi:n sisältöjä, uusia tiedonlähteitä ja ajankohtaisia kokoelmia. Tiedonhaun uutiskirjeen tuotanto alkaa toden teolla vuonna 2021, jolloin kirjettä julkaistaan joka kuukausi. Tiedonhaun uutiskirje.

Kirjastot.fi:n Tiedonhaun opastus -kokonaisuus uusittiin vuonna 2020. Siellä on Makupalat.fi tärkeässä osassa. Tiedonhaun opastukseen lisättiin havainnollisia tiedonhakuja aitojen tietopalvelukysymysten pohjalta. Myös näissä on Makupalat.fi-sisältöjä. Tiedonhaun opastus.

Makupalat.fi on liitetty myös Digituki-hankkeen materiaaleihin, jotka löytyvät Kirjastot.fi:n Digiopastus-sivulta.

Makupalat.fi:n uusia linkkejä voi edelleen seurata RSS:na ja Twitterin kautta.

Makupalat.fi ja koulut

Keväällä, kun koulut siirtyivät etäopetukseen, koottiin Makupalat.fi:n erillinen kokonaisuus Oppimateriaalit, johon kerättiin oppimateriaalit oppiaineittain. Educa-messujen toivomusten pohjalta tehtiin sivullinen valmiita hakuja opettajille ja koululaisille.

Käytettävyys

Makupalat.fi:n tekninen uudistus ei vieläkään toteutunut, joten saavutettavuuden toteutus siirtyy vuodelle 2021.

Käytön opastukseksi luotiin ohjeet Makupalat.fi: Miten käytän. Niissä on ohjeiden lisäksi myös esimerkkihakua.

Messut ja koulutukset

Makupalat.fi oli mukana messuilla ja koulutuksissa. Erityisesti koulumaailmaan sen sisältö sopii hyvin. Educa-messut ehdittiin vielä vuonna 2020 järjestää normaalisti ja siellä kerättiin kävijöiltä palautetta aiheista, joista aineistoa toivottiin. Palautteiden pohjalta rakennettiin valmiita hakua opettajille ja koululaisille Makupalat.fi:n.

Näkyvyys muualla ja yhteistyö

Makupalat.fi on nostettu näkyviin tiedonhakuosassa useamman Finna-kirjaston sivuilla, esim. Outi-kirjastoissa.

Sisältöyhteistyö Kirjastot.fi:n muiden palvelujen osalta jatkui. Tiedonhaun ammattiosaamisen palvelujen lisäksi se on mukana Kirjallisuusupokkeessa ja Kirjasammon sekä Kirjastokaistan aineistojen oheismateriaalina. Myös Docventures-kokoelmat luotiin jälleen yhdessä Kirjasammon ja Helsingin kaupunginkirjaston kanssa.

Käynnit

Makupalat.fi:ssä käyntien määrä on pysynyt suunnilleen samana. Selvä piikki näkyy käytössä maaliskuu- ja toukokuun välillä, etenkin koronaa koskevan tiedon kohdalla. Istuntojen keskimääräinen kesto on edelleen korkea, 3:20 min. Alkuvuodesta näkyy selvä muutos myös siinä, miten palveluun on tultu: hakukoneiden kautta on palveluun saapunut 47% kävijöistä (vuonna 2019 58%), suoraan sivulle 35% (sama kuin vuonna 2019), viitteiden kautta 14% ja sosiaalisen median kautta 4% kävijöistä. Viitteiden ja sosiaalisen median kautta saapuneiden kävijöiden määrä on kasvanut edellisvuodesta selvästi. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että Makupalat.fi:n korona-paketti löytyi Kirjastot.fi:n etusivun ja tiedotteiden korona-infosta. Loppuvuodesta luvut ovat palautuivat muilta osin suunnilleen edellisvuoden asetelmaan, lukuun ottamatta viitteiden kautta saapuneiden määrää: hakukoneiden kautta saapui 57%, suoraan 31%, viitteiden 12% ja sosiaalisen median kautta alle puoli prosenttia. Viitteiden kautta saapujista on 40% tullut Kirjastot.fi:n kautta (näistä 28% etusivun, 55% Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kautta, 3% digiopastus-sivulta, 5% yhteensä kirjastot ja korona -sivun sekä tiedotteen kautta), 16% eKirjaston. Edelleen kävijäkunta käyttää palvelua pääosin pöytäkoneelta 80%, mobiilista 16% ja tabletista 4%.

Alla olevat tilastot on jouduttu kävijöiden ja sivustoistuntojen sekä -katselujen kohdalla arvioimaan, sillä loppuvuodesta palveluun on kohdistunut kävijäpommitusta Aasiasta, joka on varsin todennäköisesti bottihyökkäystä. Samoin yllä tehdyistä analyyseistä on jätetty nuo ajankohdat huomiotta.

Lukuja

- Uusia linkkejä: 999 suomenkielistä, 213 ruotsinkielistä.
- Linkkejä yhteensä (14.1.2021): 15867, ruotsinkielisiä 1924.
- Uusia kokoelmia: 27, ruotsinkielisiä 5.
- Sivustoistunnot: 255 748. Sivustoistunnoissa näkyy piikkinä valtava määrä käyntejä Aasiasta, Kambodzasta, Japanista ja Etelä-Afrikasta, joten kun suurin osa näistä tulleista kävijöistä poistetaan, istuntoja on suunnilleen saman verran kuin viime vuonna n. 170 000.

- Käyttäjät: 180 617. Kun yllä mainituista maista tulleiden kävijöiden luvut muutetaan loppuvuodesta vastaamaan suunnilleen alkuvuoden lukuja, käyttäjiä on 88 600.
- Sivun katselut: 425 609, piikki poistettuna eli laskettuna istunnot x 2,03 sivua per istunto, katseluja jää 345 100.
- Suosituimmat uusista kokoelmista:

Korona, 3189

Katsele kuuntele konsertteja, ohjelmia ja esityksiä, 3274

ja ruotsinkielisistä:

Corona Covid-19, 1184,

Umgås och håll möten på distans, 640.

- Suosituimmat haut ja kategoriat: Etusivun jälkeen käytetyin on pikalinkki Suomalaiset sanomalehdet, Korona-kokoelma, pikalinkki Sääennusteet, Aiheet-listaus, tarkka haku Perunkirjoitus, kategoria Suomalaiset sanomalehdet, haku laulun sanat ja kategoria E-kirjat. Erityisesti koronan ja e-kirjojen osalta käytössä on näkyvässä selvä piikki maaliskuu-toukokuun välillä.

11 Musiikkikirjastot

Musiikkikirjastot.fi jatkoi valtakunnallista kehittämistyötä ja suunnittelua kirjastojen musiikkisisältöjen, -palveluiden ja tiedonhakukanavien levittämiseksi. Koronapandemian aikana palvelut keskittyivät erityisesti verkkomusiikkipalveluiden kanavista tiedottamiseen.

Verkkopalvelua kehitettiin eteenpäin vinkkiblogissa Levyhylyt. Blogissa jatkettiin musiikkisisältöjen avaamista entistä kuratoidummin. Kirjastoulottuvuutta korostavat sisällöt tuotiin käyttäjille Facebookin, Twitterin, Instagramin ja Finna-verkkokirjastojen automaattisten syötteiden välittämällä.

Toimitustyö

Musiikkikirjastot.fi:n sisältöjä toimitettiin vuonna 2020 Tuomas Pelttarin 40–100 % työajalla. Pelttarin toimitustyö tehtiin koronavarotoimien vuoksi kokonaan etänä maaliskuusta 2020 lähtien. Ulkopuolista sisältötyötä hankittiin kirjailija ja musiikkitoimittaja Ari Vängärseltä. Hän teki artikkeleita Musiikkikirjastot.fi:n blogiin Levyhylyt yhdessä Pelttarin kanssa.

Emosivulla Musiikkikirjastot.fi tuotiin esiin musiikkiaiheista aineistovinkkausta, tiedotusta, tiedonhakumahdollisuuksia, bloggausta ja erilaisia e-aineistoja. Toimitus hoiti ylläpitoa myös musiikkikirjastojen ammattisivulla sekä Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen kotisivulla.

Saavutettavuutta ja visuaalista kehitystä

Twitterin näkyvyyttä selkeytettiin Musiikkikirjastot.fi:ssä kun Instagram-kuvitus siirtyi pois etusivulta. Levyhylyt säilyi etusivun keskeisenä visuaalisena elementtinä läpi vuoden, yhdessä Kirjastokaistan kaksipalstaisen videoruudun kanssa. Sivuston Google-hakuruutu tavoittaa Musiikkikirjastot.fi:n omia blogisisältöjä aiempaa tarkemmin.

Kävijät ja sessiot

Musiikkikirjastot.fi tavoitti vuonna 2020 hieman vähemmän käyttäjiä kuin suuren kasvun vuonna 2019. Sivuston käyttäjiä oli vuoden aikana 83 000. Sessioita oli 111 000.

Lähellä kirjastoasiakasta

Suunnittelu yhteistyö Turun kaupunginkirjaston kanssa tuotti kirjastoon konkretiaa kun Kirjastokaistan korkealaatuinen videosarja Löytöretki musiikkiosastolla saatiin pysyvään kiertoon Turun pääkirjaston musiikkiosastolle. Videosarjan neljä jaksoa, yhdessä kirjaston oman videotuotannon kanssa, avattiin kirjastossa omalle näytölle syyskuussa 2020. Turun paikalliset musiikkivaikuttajat edustavat musiikkikirjaston käyttökokemusta yhdessä Kirjastokaistan muusikkovieraiden (Marko Annala, Jukka Nousiainen, Aija Puurtinen ja Kauko Röyhkä) kanssa.

Videotuotannon nosto tuotiin Musiikkikirjastot.fi-blogiin Musiikki kuuluu kaikille. Suomeksi ja ruotsiksi tekstitettyyn sarjaan on tulossa jatkoa.

Finna.fi-ulottuvuus

Finna-verkkokirjastojen lukumäärän kasvu toi Musiikkikirjastot.fi:n sisällöille periaatteessa lisää ulottuvuutta ja käyttöalustoja. Oman musiikkisivun puuttuminen joidenkin seudullisten Finna-verkkokirjastojen asiakassivustolta nousi huoleksi. Kentälle viestittiin, että kirjastojen ja seutukirjastojen käyttöön saatetut syötet tulevat Finnaan automaattisesti päivittyvinä, mukaan lukien Levyhylyt, Kysy musiikista ja Musiikin ytimessä.

Sosiaalinen media

Twitter

Musiikkikirjastot.fi toimi aktiivisesti Twitterissä (@Musakirjastot). Twiittejä tehtiin keskimäärin 20–21 twiittiä kuukaudessa. Twitter-seuraajia oli 31.12.2020 yhteensä 950 (kasvua 6,8 %).

Instagram

Musiikkikirjastot.fi toimi Instagramissa ja tavoitti 31.12.2020 mennessä yhteensä 1050 seuraajaa.

Facebook

Musiikkikirjastot.fi:n Facebook-sivun tykkääjien määrä lisääntyi yli 36 %. Kohdennetumpi Facebook-mainostus tuotti merkittäviä tuloksia.

1.1.2020 tykkääjiä 503

31.12.2020 tykkääjiä 790

Opi musiikista ja Helmet Musiikki | Facebook -yhteistyö

Musiikkikirjastot.fi:n yhteistyö Helmetin suuntaan jatkui. Levyhylyjen vinkkaamista ulotettiin Facebook-sivulle Opi musiikista ja Helmet Musiikki.

Levyhylyt - Levyjä ja lukemista kirjastosta

Musiikkikirjastot.fi:n aktiivinen sisältöblogi Levyhylyt jatkoi aineistovinkkausta ja verkkolinkittämistä. Artikkeleita ja haastatteluita julkaistiin viikottain, yhteensä 51 kpl, kirjoittajina Ari Vääntänen ja Tuomas Peltari.

Kahden sisällöntuottajan voimin Levyhylyjen vinkkisivustoja promottiin eri some-foorumille hyödyntämällä levy-yhtiöiden, artistien ja kustantajien promomateriaalia. Verkkofoorumin välineitä olivat samalla

yleistajuiset ja musiikkikokemusta syventävät artikkelit, joissa on mukana runsaasti erilaisia kirjallisuus- ja videovinkkejä ja artistien promokuvia. Artistien postausten kautta sisällöt levisivät laajasti.

Esitötettyä Finna-linkitystä

Levyhylyartikkeleissa aiemmin käytetyn Monihaku-linkin lisäksi tuotettiin suoria Finna.fi-linkkejä. Näiden hakulinkkien esitötetty lomake helpotti aineistohakua sekä artistin diskografian, biografian ja aiheeseen liittyvän tietokirjallisuuden sisällä. Suuritoimen takautuva linkittäminen ulotettiin kaikkiin Levyhylyt-artikkeleihin loppuvuodesta 2020.

Levyhylyt uutisiksi

Levyhylyjen viikoittain toimitettuja vinkkiartikkeleita tuotiin jaksotetusti Kirjastot.fi:n uutisiin.

Musiikki kuuluu kaikille – musiikkikirjastolaisten blogi

Foorumilla julkaistiin 18 artikkelia. Bloggaukset koostui odotettujen levyuutuusien nostoista, musiikkikirjastokentän toimintakuvauksista, uusintajulkaisujen esittelyistä ja muista musiikkikirjastoihin liittyvistä artikkeleista. Suosittu nostosarja Odotettuja levyuutuksia keskittyi ennakoimaan kiinnostavimpia tulossa olevia levytyksiä. Artikkeleihin tuotiin artistin kotisivu- ja somelinkit, videotarjontaa ja aineistolinkit verkkokirjastoon finna.fi. Helsingin kaupunginkirjaston hankkeen kautta tuotettu verkko-oppimateriaali Opi musiikista biisinteon kautta nousi suosituksi artikkeliksi.

Musiikin ytimessä - Tiedotusta ja tapahtumavinkkejä

Tiedotus- ja uutisblogi Musiikin ytimessä keräsi yhteen sekä kansainvälisiä uutisia että suomalaisten kirjastojen kuulumisia ja musiikkitoimintaa. Musiikin ytimessä julkaistiin kuvitettuja blogiartikkeleita, joita jaettiin eri some-kanaviin. Tapahtumatiedotuksen viestintää painotettiin Facebookin suuntaan.

eKirjasto

eKirjasto säilyi keskeisellä paikalla Musiikkikirjastot.fi:n etusivulla.

Yhteistyökumppanit

Finna ja WebArena

Musiikkikirjastot.fi tarjosi seudullisille verkkokirjastoille valmiita sisältöjä. Syötteinä toimivat sisällöt olivat käytössä Finna-musiikkisivuilla. Musiikkikirjastot.fi:n syötteitä oli käytössä myös WebArena-kirjastoympäristössä. Paikallinen ja seudullinen tiedotus sekä valtakunnallinen Musiikkikirjastot.fi:n tiedotus ja sisällöntuotanto oli mahdollista tuottaa yhdessä seudullisten verkkokirjastojen musiikkisivuilla.

Musiikin valtakunnallinen varastointi | Varastokirjasto

Musiikkikirjastot.fi edisti yhteistyössä Varastokirjaston kanssa Varastokirjastoon siirretyn musiikkiaineiston saavutettavuutta ja näkyvyyttä kehittämällä alavivua Varastokirjaston musiikkiaineistot. Varastokirjastosta lainattavien musiikkiaineistojen kertymää voi seurata reaaliaikaisista linkeistä: nuotit | LP-levyt | CD-levyt.

Esitelmät, esittelyt ja luennot

Musiikkikirjastot.fi vieraili ennen koronapandemiaa Helsingin Pasilan kirjastossa 6.2. S-pajan Opi musiikista työpajassa nro 4. Etänä mukana AKE Pike -koulutustilaisuudessa 23.9.2020.

12 Biblioteken.fi

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

De svenskspråkiga tjänsterna vid Biblioteken.fi

Under år 2020 fortsatte arbetet med att utveckla, redigera och marknadsföra de svenskspråkiga tjänsterna vid Biblioteken.fi. Under året publicerades svenskspråkiga tillgänglighetsutlåtanden för webbplatsen Biblioteken.fi och för flera av Biblioteken.fi:s tjänster. I statistikverktyget Google Analytics gjordes nya vyer för de flesta svenskspråkiga tjänsterna, för att det i fortsättningen ska vara lättare att få ut separat statistik för de svenskspråkiga gränssnitten. Användningen av de svenskspråkiga tjänsterna ökade avsevärt under året.

Webbplatsen Biblioteken.fi

I januari 2020 flyttades webbplatsen Biblioteken.fi över till samma Drupal-plattform som den finskspråkiga webbplatsen Kirjastot.fi sedan tidigare fanns på. Samtidigt förnyades ingångssidan och nytt svenskspråkigt innehåll publicerades (materialbanken, evenemangs- och idébanken, fortbildningskalendern, och en sida om digital handledning). I maj publicerade Seinäjoki specialuppdrag sina Lubu-sidor under Biblioteken.fi. Också under Flerspråkiga bibliotekets sidor publicerades under året nytt innehåll. En ny sida gjordes om bibliotekens musiktjänster. En del av de gamla sidorna gick igenom och söndriga länkar reparerades. En stor ökning av antalet besökare på webbplatsen Biblioteken.fi skedde under året. Ökningen kan ha berott på det ökade behovet av tjänster på nätet under Corona-året, men besökarantalet började öka redan innan Coronapandemin, så överflyttningen av Biblioteken.fi och det nya svenskspråkiga innehållet kan också ha inverkat.

Under året påbörjades planeringen av den konceptförnyelse som kommer att genomföras år 2021. Som en del av planeringsprocessen genomfördes under hösten en omfattande användarenkät om webbplatsen Biblioteken.fi och de svenskspråkiga tjänsterna.

Fråga bibliotekarien

År 2020 ökade antalet besvarade svenskspråkiga frågor med 39%. En ny samling med frågor om skönlitteratur publicerades i tjänsten. Antalet sessioner på Fråga bibliotekarien-tjänstens svenskspråkiga gränssnitt ökade med över 95% i jämförelse med 2019.

I de e-postsvar som skickades till frågeställarna lade vi till en länk till frågesidan och information om att man kan dela och betygsätta svaret i den offentliga tjänsten. Tyvärr var det inte ännu möjligt att länka direkt till svaret på frågeställarens fråga.

En ny svarargrupp som svarar på frågor om barnlitteratur och barnbiblioteksarbete samt på frågor ställda av barn bildades. I gruppen finns också många svenskspråkiga svarare.

Till stöd för svararna publicerades under året ett informationssökningspaket och ett paket för nya svarare.

Bibliotekskanalen

Under år 2020 producerade Bibliotekskanalen sammanlagt 12 svenskspråkiga videor. Bibliotekskanalen publicerade dessutom tio videor som producerats av Hangö stadsbibliotek med Agneta Möller-Salmela i huvudrollen. Tre I fokus-artiklar publicerades under året, bland annat en artikel om textning av videor och poddsändningar.

Dessutom samarbetade Bibliotekskanalen under året med Seinäjoki stadsbiblioteks riksomfattande specialuppdrag att stöda barn och ungas läsande och läskunnighet genom att publicera specialuppdragets

Lukupuhetta- och Läsprat-poddsändningar på Bibliotekskanalens SoundCloud-konto. Under året publicerades 19 svenskspråkiga Läsprat-poddsändningar.

Coronapandemin påverkade Bibliotekskanalens programproduktion, t.ex. den planerade serien "10 frågor om bibliotek" kunde inte produceras. Bibliotekskanalens arbete under året fokuserade på att direktsända fortbildningar. På den svenska sidan publicerades de svenskspråkiga presentationerna på webinariet "Lukulystit – Läsfest" som arrangerades av Seinäjoki stadsbibliotek. Fr.o.m. 23.9.2020 textas alla videor på Bibliotekskanalen.

Länkbiblioteket

Under året fortsatte arbetet med att lägga till nya svenskspråkiga länkar, och gå igenom och uppdatera gamla länkar.

Av de länksamlingar som gjordes under året var länksamlingen Corona Covid-19, med länkar till information om Coronapandemin, den populäraste med 1184 visningar. Länksamlingarna om annat som var aktuellt under Coronaåret såsom information om att umgås och hålla möten på distans (640 visningar) och sysselsättning för barn på nätet gjordes också. I och med förnyelsen av Biblioteken.fi:s ingångssida fick länksamlingarna mer synlighet också på den.

Till hjälp för skolorna distansarbete gjordes en separat del i Länkbibliotek med läromaterial.

eBiblioteket

I maj publicerades en ny betaversion av eBiblioteket, som fungerade parallellt med den gamla versionen fram till september då den gamla versionen ersattes av det nya eBiblioteket.

Tjänsten har förnyats med en ny layout, nytt användargränssnitt och nya funktioner. Den största förändringen förutom layouten, är att e-böckerna och e-ljudböckerna som skaffats via tjänsten Biblio nu också finns med. Det svenskspråkiga materialet har alltså ökat avsevärt.

Användningen av eBibliotekets svenskspråkiga gränssnitt ökade betydligt under året (92 %). En tydlig topp i användningen syntes på våren då biblioteken var stängda. Också på hösten efter att det nya eBiblioteket ersatte det gamla var användningen mycket större än under tidigare år.

Övriga svenskspråkiga tjänster

Projektregistret för de allmänna biblioteken stängdes 30.11.2020. Information om projekten finns numera i Regionförvaltningsverkets understödsvisualisering.

De övriga tjänsterna upprätthölls som vanligt. För Fono gjordes några översättningar och planeraren för Biblioteken.fi gav stöd i användningen av Biblioteksregistret och Kirkanta. Användningen av Fono.fi ökade något. Däremot minskade användningen av Frank-samsök. Minskningen märktes speciellt under våren då biblioteken var stängda.

Vasa stadsbibliotek publicerade liksom tidigare artiklar, nyheter, boktips och bokhyllor i Boksampo och Sidospår, samt gjorde inlägg på Boksampos och Sidospårs Facebooksidor.

Information, marknadsföring, kampanjer och samarbete

På webbplatsen Biblioteken.fi, på Biblioteken.fi:s Facebook-sida och Facebook-grupp och på Twitter fortsatte vi under året att på svenska informera om Biblioteken.fi:s tjänster, aktuella projekt, evenemang, utbildningar och annat aktuellt inom biblioteksbranschen, såsom Coronapandemins inverkan på bibliotekens verksamhet. Bibliotek och andra organisationer har också själva skickat in annonser till Fackkalendern. I Fackkalendern publicerades färre annonser än normalt, vilket har sin förklaring i att många evenemang inhiberades p.g.a. Coronapandemin. Det skedde inga stora förändringar i antalet följare på de sociala medierna. Fortsättningsvis kommer en betydande andel av följarna från Norden, främst från Sverige.

Under året publicerades en ny broschyr som presenterar det riksomfattande utvecklingsuppdraget (Vake). Allmänna bibliotekens digiprojekt har under året producerat följande svenskspråkiga material: broschyren Digital handledning som kundservice, broschyren Digital handledning – stöd kunden med nätverk, workshopsverktyget: Hela byns digitalko och planschen Digihjälp i biblioteket! Största delen av materialet har skickats till biblioteken som trycksaker via AKE-biblioteken, men materialet finns också i Biblioteken.fi:s materialbank. I materialbanken publicerades också nytt marknadsföringsmaterial för eBiblioteket, men marknadsföringskampanjen för eBiblioteket, som var planerad till år 2020 flyttades fram till år 2021.

Under året samarbetade Biblioteken.fi med Konsortiet för de allmänna biblioteken kring kampanjen Hela folket läser. Allt kampanjmaterial publicerades också på svenska. Marknadsföringsmaterialet fördes in i materialbanken. Biblioteken.fi har också informerat om projektet om servicekoncept för digitala medier. Samarbetet i den svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag fortsatte under året. Gruppen ordnade under året bland annat de virtuella kaffestunderna HallÅke Svenskfinland. Ett blogginlägg om den första träffen publicerades i bloggen Vuorosanoja-Repliker. Planeraren deltog också i möten med de övriga AKE-biblioteken, med Nationalbiblioteket och med svenskspråkiga aktörer, såsom svenska gruppen i Helsingfors bibliotek och FSBF. Planeraren deltog i Vakes interna möten och workshoppar och i marknadsföringen av Vakes tjänster på Educa-mässan.

Anna-Maria Malm fungerade som planerare för de svenskspråkiga tjänsterna.

Plock ur statistiken för de svenskspråkiga tjänsterna

Tjänst	Antal 2020	Förändring från 2019
INFORMATION OCH KOMMUNIKATION, SOCIALA MEDIER		
Annonser i Fackkalender	77	-19,8%
Nyheter på www.biblioteken.fi	43	+53,6%
Biblioteken.fi:s Facebook-sida (följare)	647	+2,2%
Biblioteken.fi:s Facebookgrupp (medlemmar)	158	+ 6,8%
Biblioteken.fi:s Twitter (följare)	1167	-0,6%
Boksamos Facebook-sida (följare)	225	+ 4,7%
Sidospårs Facebooksida (följare)	67	+ 21,8%
WWW.BIBLIOTEKEN.FI		
sessioner	18 965	+ 63%

BIBLIOTEKSKANALEN		
sessioner på webbplatsen	2814	+ 11,8%
nya svenskspråkiga videor / videor med svensk textning (egenproducerade videor + producerade av andra)	22	-29 %
Ertas svenskspråkiga poddar (nytt 2020)	19	
I fokus-artiklar	3	-40%
eBIBLIOTEKET		
sessioner (gamla+ nya eBiblioteket)	4456+3069	+91,9%
FRÅGA BIBLIOTEKARIEN		
sessioner	74499	+ 95,8%
nya frågor	122	+ 39%
nya samlingar	1	
LÄNKBIBLIOTEKET		
sessioner (minus robotangrepp)	3135	+ 42,9%
nya länkar	213	+91,9%
nya samlingar	5	-28,6%
FONO.FI		
sessioner	20089	+5,4%
FRANK SAMSÖK		
sessioner	2380	-35,5%
APPARATÖN		
sessioner	316	-6,51%

Yhteistyökumppanit

- Finlands svenska biblioteksörening
- Svenska gruppen i Helsingfors stadsbibliotek
- Svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag (Åke-biblioteken, Helsingfors stadsbibliotek, Vake, Regionförvaltningsverkets svenska enhet)

Jäsenyydet työryhmissä

- Svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag "Åke"
- Svenska gruppen i Helsingfors stadsbibliotek,
- Kirjasto.fi:n koordinaatioryhmä

Vierailijat

- FSBF:s verksamhetsledare Azra Arnautovic: Biblioteken.fi:n esittely ja keskustelua yhteistyöstä: 23.10.
- Korkeakouluharjoittelija Kristina Brushane: Biblioteken.fi:n esittely: 10.12.

Vierailut

- Fredriksbergin tutustumiskierros: 13.8.

Esitelmät, esittelyt ja luennot

- Educa-messut 24.1.-25.1.
- Helsingin kirjamesstut verkossa

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

10.1. SEO/GA-koulutus

16.1. Lansering och presentation av utredningen Det breda uppdraget - Utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland

16.1. Bibliotekschefsmöte 2020: Rekrytering och kompetens

5.3. Teams - piuhat ja liittimet - Pasilan kirjaston auditorio

29.4. Webinaari: Tee videosi helposti ja nopeasti

29.4. Webinaari: Kirjastojen tulevaisuus

10.6. Webbinarium: Gratis är gott – webbresurser som är fria att använda

27.8. Webbinarium: Webbtillgänglighet i praktiken

1.9. Webbinarium: Bibliotek, hälsa och välmående

22.9. Digitaalinen saavutettavuus –koulutus

25.9. Finnan mobiilikäytettävyys -webinaari

25.9. FSBF:s webinarium

30.9. Webbinarium: När det oförutsedda händer: Beredskap på bibliotek

6.10. Webbinarium: Ledarskap och teamarbete på distans (Åke)

5.-6.11. Nordic Annual Library

13.11. Uudenmaan kirjastopäivä - Nylands biblioteksdag

24.11. & 26.11. Google Analytics ja Google Data Studio, VAKEn koulutukset

9.12. Webbinarium: Marknadsföring på bibliotek (Åke)

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

- Kirkanta ja Finna-palaveri, Kirjastot.fi +Kansalliskirjasto: 10.2.
- Annif – palaveri Kansalliskirjastossa: 6.3
- Avaimia-työpaja, Finna-yhteistyö: 29.10.
- Svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag (ÅKE): 12.2., 2.3., 16.4., 22.4., 5.6., 13.8. , 28.10., 30.11
- Svenska samarbetsgruppen för ÅKE + CLL: 8.10.
- Liboppi – keskustelu ÅKE-kirjastojen kanssa: 9.11.
- HallÅke-Svenskfinland-distanskaffepaus: 24.4., 28.5. 3.9., 1.10., 17.12.
- Svensk barnbiblioteksträff: 5.5.
- ÅKEj-träff 22.10.
- Finlands svenska biblioteksförnings årsmöte: 25.9.
- Svenska gruppen i Helsingfors: 4.6, 10.11.
- Erte-työpaja: 13.2.
- Erte -kesän lukukampanja-palaveri, Seinäjoki: 17.2.
- Digi-hankkeen kokoukset: 14.2, 24.3, 15.4,12.6., 14.8.,19.11.
- AKE-etäkahvit: 9.3.,18.5., 3.9.
- AKE-koordinaattoritreffit: Digiteket ja asiakaslähtöinen kehittäminen Sörmlandin alueella: 15.10.
- Kirjastot.fi – koordinaatioryhmän kokous: 10.12.
- Kirjastot.fi:n yksikkökokoukset, toimituspalaverit, messusuunnittelupalaverit, e-kirjaston markkinointipalaverit, konseptiuudistuspalaverit ja -työpajat

13 Kansainvälinen viestintä

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Valtakunnallisten kehittämispalvelujen kansainvälinen yksikkö jatkoi vuonna 2020 viestinnän kehittämistä. Edellisvuonna uudistetun Libraries.fi-sivuston kehittämistä jatkettiin ja sivuston ajankohtaisuuden parantamiseksi syyskuussa julkaistiin uutismaisempaa sisältöä varten uusi News-osio. Uutisosio toimii alustana ajankohtaisille pienille englanninkielisille uutisille suomalaisesta kirjastoista ja niiden toimintakentästä. Uusi osio avasi mahdollisuuden laajempaan ja entistä ajankohtaisempaan viestintään Suomen kirjastokentästä. 23.9.2020 alkaen Libraries.fi:n News-osiossa julkaistiin 20 uutista, eli uutisia julkaistiin keskimäärin hieman yli yhden uutisjutun viikkotahtia.

Libraries.fi-sivuston käyttö pysyi edellisvuoteen nähden melko tasaisena. Vuonna 2020 istuntoja oli yhteensä 10 853, kun vuonna 2019 istuntoja oli yhteensä 11 663, joten sivuston käytössä nähtiin hienoista laskua. Uutisten lisäksi sivustolla julkaistiin kolme uutta teema-artikkelia, joiden aiheena olivat Suomen koronatoimet kirjastoissa, Finna.fi sekä Seinäjoen lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistämisen kansallinen erityistehtävä. Sen sijaan, että artikkelien kohdalla nojaututtaisiin pelkästään yksittäisiin AVI-rahoitusta saaneisiin hankkeisiin, päädyttiin teema-artikkeleissa luotaamaan suurempia kokonaisuuksia.

Libraries.fi-sivuston lisäksi toinen kansainvälisen viestinnän pääväylä on sosiaalisen median kanavat. Valtakunnallisen kehittämispalvelujen kansainvälinen yksikkö aloitti toimintansa Twitterissä ja Facebookissa nimellä Public Libraries Finland elokuussa 2018. Vuonna 2020 Twitter-tili keräsi 203 uutta seuraajaa. Facebookin puolella kasvu oli vaimeampaa ja uusia seuraajia kertyi vain 36. Seuraajaluvut vuoden 2020 lopussa olivat Facebookissa 631 ja Twitterissä 480.

Ulkomailta tulleiden suomalaisia yleisiä kirjastoja koskevien suorien yhteydenottojen keskeiseksi teemaksi nousi 2020 koronapandemian vaikutus kirjastojen toimintaan. Koronan vaikutuksena voi pitää myös sitä, että moni kirjasto ulkomailla käynnisti erilaisia kehittämishankkeita, joiden tiimoilta haettiin mallia Suomesta. Näissä yhteydenotoissa Oodin kansainvälinen suosio näkyi edelleen, mutta yleisesti oltiin kiinnostuttu suomalaisista kirjastoista myös laajemmin. Oodi kuitenkin miellettiin kansainvälisesti edelleen ensisijaisesti esimerkkinä suomalaisista kirjastoista eikä pelkästään Helsingin kaupunginkirjaston toimipisteenä.

Koronapandemian vuoksi suunnitellut matkat ulkomaille ja kotimaassa peruuntuivat, ja esimerkiksi Dublinin IFLA WLIC 2020 -konferenssi peruttiin kokonaan. Myös suomalaisen kirjastokentän esittelyjä vedettiin vuonna 2020 vähemmän, sillä korona katkaisi Suomeen suuntautuneet kirjastoammattilaisten tutustumismatkat lähes tyystin.

Esitelmät, esittelyt ja luennot

Ennalta nauhoitettu esitelmä kirjastotyön muutoksesta suomalaisten kirjastojen näkökulmasta Unkarin kirjastoseuran verkkoseminaarissa 25.11.2020.

14 Viestintä

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Valtakunnallisten kehittämispalveluiden viestinnän tavoitteena 2020 oli tehdä tunnetuksi kaikkien kirjastojen vapaasti käytettäviä verkkopalveluja ja edistää yhteisesti tuotettujen palvelujen tarjoamista kirjastoille ja kansalaisille. VAKEn viestintä myös tehosti yleisten kirjastojen viestintäyhteistyötä ja resurssien käyttöä mm. etsimällä ja edistämällä yhteisiä tiedotus- ja markkinointikäytäntöjä.

Viestintäsuunnittelija tuki aktiivisesti kaikkien Kirjastot.fi-palveluiden viestintää ja markkinointia ja pyrki erityisesti edistämään sisäistä viestintää ja rikastuttamaan arjen työtä.

Verkossa tapahtuva viestintä ja verkkopalveluiden arvo tulivat poikkeuksellisesti tärkeiksi koronapandemiavuonna, kun fyysisten tilojen käyttöä ja liikkumista pyrittiin rajoittamaan. Viestintä huolehti tarvittavien perusmateriaalien – esitteet, pr-materiaalit – tuotannoista ja mahdollisista päivityksistä. Viestinnän tehtävänä oli myös tiedottaa, opastaa ja hankkia yhteisille palveluille näkyvyyttä kirjastoalan ulkopuolisissa medioissa ja palveluissa.

Laaja kirjastokentän tuntemus ja hyvät suhteet relevantteihin yhteistyötahoihin oli keskeistä, jotta viestintä pystyy palvelemaan erilaisia loppukäyttäjryhmiä mahdollisimman hyvin.

Vuoden aikana erityishuomiota sai osakseen:

Kirjastot.fi:n konseptiuudistus: Loppuvuonna 2019 käynnistyneen konseptiuudistussuunnittelun lähtökohtana on kirjastoammatillisen tiedon tarjonnan ja viestinnän kehittäminen, mikä vaikuttaa Kirjastot.fi-emosivuston konseptiin ja siten koko palvelukokonaisuuteen. Uudistuksen tavoitteina ovat kokonaisnäkömyksen kirkastaminen ja käyttäjäymmärryksen parantaminen, ja toisaalta selkeämpi käyttäjäkokemus ja paremmin mitoitettu ylläpidettävyyden jatkossa. Prosessissa on mietitty myös viestintästrategian kirkastamista ja pitkän tähtäimen toimintaa.

Konseptiuudistus eteni harppauksittain koronasta johtuvista viivästyksistä huolimatta. Alkuvuodesta järjestettiin työpajoja Kirjastot.fi:n toimituksen kesken. Myös eri sidosryhmiä, kuten Kirjastot.fi-koordinaatioryhmää, osallistettiin eri tavoin, myös palvelumuotoilun menetelmien avulla, jotta lopputuloksesta tulisi asiakaslähtöisempi ja käytettävyydestä parempi. Konsulttiyhteistyössä Futuricen kanssa tehtyjä etusivuluonnoksia testautettiin Kirjastot.fi-sivuston saavutettavaksi tekemisen lisäksi sisällöt on käyty tarkkaan läpi ja järjestetty kokonaan uudelleen, samalla peilaten Biblioteken.fi:n vastaaviin osioihin. Ammattikalenterin – koulutus- ja työpaikkailmoitukset, tiedotteet, uutiset ym. – kaikki toiminnallisuudet on mietitty läpi, ja koko tilaus- ja julkaisuprosessi uudistetaan kaksikielisesti.

Koronasta viestiminen ajantasaisesti: Kirjastojen fyysisten tilojen koronasulkujen valmistelu, täytöntöönpano ja toisaalta poistaminen aiheutti nopeasti tapahtuvaa, jatkuvaa viestintätarvetta. Kirjastot ja korona -sivua päivitettiin ajantasaisesti, ja sieltä ohjattiin alueiden ja kuntien omille kirjastosivuille. Kirjastojen käyttöön jaettiin viestintämateriaaleja tulostettavaksi, mm. opasteita.

Yleisten kirjastojen digimedianhanke: Hanke käynnistyi kesäkuussa 2020, ja sitä valmisteltiin yhdessä jo aiemmin Yleisten kirjastojen konsortion ja Helsingin kaupunginkirjaston kirjastoverkkopalveluiden kanssa. VAKEn viestintäsuunnittelija teki paljon yhteistyötä projektipäällikön kanssa hankeviestinnän osalta erityisesti kirjastojen suuntaan – läpinäkyvyys ja avoimuus valittiin hankkeessa kirjastoviestinnän keskeiseksi tavoitteeksi. Hankesivut perustettiin, järjestettiin Live Chat -tapaamisia, julkaistiin tiedotteita ym.

Viestintäyhteistyö: Viestintäyhteistyö alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen kanssa vakiintui mm. Teams-alustojen ja säännöllisten kokousten turvin. AKE/VAKE-viestintäyhteistyö sujuu jo arjessa hyvin, sen kehittäminen on jatkuvaa, ja konseptiuudistuksen yhteydessä analyysia toimivimmista ammattilaisviestinnän tavoista ja kanavista on aktiivisesti jatkettu. Myös yhteistyö Aluehallintoviraston kanssa viestinnän kysymyksissä jatkui, tosin koronavuonna aiottua vähemmän. Kirjastot.fi:n konseptisuunnittelun yhteydessä tullaan tutkimaan, miten erityisesti alan kehittämiseen liittyvä ammattitieto ja viestit saadaan helposti löydettäväksi Kirjastot.fi-sivustolla sekä sähköisissä kanavissa.

Yhteistyötä tehtiin mm. Finna.fi:n, Celia-kirjaston, Monikielisen kirjaston, Seinäjoen ”erten” (erityistehtävä lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistämiseksi kirjastossa) sekä muiden kirjastoalan toimijoiden kanssa tiedotuksen ja markkinoinnin osalta.

Vuoden 2020 aikana viestintäyhteistyö jatkui myös Libraries.fi:n kanssa erityisesti sisällöntuotannon ja verkkosivujen uudistusten osalta. Syksyllä perustettiin News-osio, jossa voidaan jakaa kansainväliselle kirjastoyleisölle nopeita poimintoja suomalaiselta kirjastokentältä.

Sosiaaliseen mediaan osallistuminen omilla sivuilla sekä eri ammattikuntien ryhmissä oli olennainen osa työtä, erityisesti Facebookissa ja Twitterissä. Kirjastoalalla toimii erilaisia teemaryhmiä Facebookissa yli 20 ja kirjastoja koskevia kysymyksiä nousee jatkuvasti esiin muissa sosiaalisen median kanavissa. Kirjastot.fi:n viestintä palveli sekä omien palvelujen kysymyksissä, että kirjastojen palvelujen markkinoinnissa sidosryhmien kanavissa.

Mediaa palveltiin erityisesti kirjastojen tilastoja koskevissa kysymyksissä, ja lisäksi huomiota sai huima kasvu kirjastojen e-aineistojen käytössä koronavuonna. E-aineistoihin liittyvät tekijänoikeus- ja tekniikkaratkaisut ovat alan ulkopuolisille vieraita.

eKirjasto.kirjastot.fi:n käyttöliittymäudistuksen yhteyteen suunniteltiin laajaa markkinointikampanjaa, mutta ajoituksellinen päällekkäisyys Yleisten kirjastojen digimedianhankkeen kanssa muutti suunnitelmia. Markkinointimateriaalit toteutettiin ja jaettiin printtinä ja verkkokäyttöön –erityisesti some – kaikille kirjastoille, ja niille oli selvästi tarvetta.

Turun kirjamessuja varten kokoontunut Lounais-Suomen kirjastojen messutyöryhmä ehti valmistella suunnitelmia melko pitkälle, ennen varmistusta messujen siirtymisestä seuraavalle vuodelle.

Helsingin kirjamessut toteutettiin verkossa 28.–31.10.2020. Kirjastot.fi-toimitus päätti ottaa osaa virtuaalisella messuosastolla. Järjestäjistä johtuvaa, melko viime hetken venynyttä suunnittelu- ja toteutusprosessia koordinoi viestintäsuunnittelija.

Opetusalan suuret vuosittaiset Educa-messut järjestettiin myös verkossa tammikuussa 2021. Virtuaalisen messuosaston ja -videomainosten ym. suunnittelu alkoi loppuvuonna 2020.

Finna-yhteistyö: Koska sama kantava idea – vaivaton pääsy yhteisiin sisältöihin – yhdistää Finnaa ja Kirjastot.fi:tä, sujuva yhteistyö pysyy tärkeänä. Vuonna 2020 tärkeitä tapahtumia olivat mm. Finna-vision lanseeraus keväällä, yhteistyö Luokkahuone- ja avoimet oppimateriaalit -kokonaisuuksien kanssa, sekä yhteisponnistus suurilla opetusalan Educa-messuilla tammikuussa 2020, joissa VAKella ja Finnalla oli jälleen yhteinen näyttelyosasto.

Viestinnän mittaaminen: Viestinnän mittareiden lopullinen asettaminen odottaa konseptiuudistuksen valmistumista. Google Analytics -tukea annettiin ”Seinäjoen Ertelle” (erityistehtävä lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistämiseksi kirjastossa) ja Vihreä kirjasto -hankkeelle, mm. toimittamalla säännölliset raportoinnit sivustokävijämääristä.

Kirjastokentän tuntemuksen varmistaminen: Viestintäsuunnittelija osallistuu kirjastoalan työryhmiin ja yhteistyömuotoihin tarpeen mukaan konsultoiden tai toimien VAKE:n/Kirjastot.fi:n edustajana. Tämä toiminta jatkui vuoden 2020 aikana. Tavoitteena on, että Kirjastot.fi on kirjastoalan tapahtumat tunteva ja tarvittaessa niistä viestimään pystyvä työkalu koko alalle.

Viestintätuki:

* Kirjastot.fi:n (Biblioteken.fi, Kysy kirjastonhoitajalta, Makupalat.fi, Kirjasampo.fi, Kirjastokaista.fi, Musiikkikirjastot.fi, ekirjasto.kirjastot.fi, digi.kirjastot.fi) palvelujen markkinoimiseksi pidettiin jatkuvasti saatavilla kirjanmerkkejä sekä koulu-yhteistyökäyttöön tehtyjä ja aikuisille suunnattuja esitteitä suomeksi ja ruotsiksi. Kirjastot saivat näitä käyttöönsä pyynnöstä, ja ennen koronasulkuja materiaaleja jaettiin tapahtumissa sekä messuilla.

- * Kirjastokaistan ja Kirjasammon kirjallisuuskirje. Kuukausittainen julkaistiin toimituksen yhteistä uutiskirjettä, jossa on esillä ajankohtaisia nostoja Kirjastokaistan ja Kirjasammon ohella vakituisesti Sivupiiristä ja Kysy kirjastonhoitajalta palvelusta.
- * Kirjastot.fi/materiaalipankki oli käytössä. Sieltä kirjastot saivat pdf-muotoisia esite- ja kirjanmerkkimateriaaleja, myös esim. verkko- ja some-kampanjointia varten, sekä yhteisiä logo-tunnuksia.
- * Kirjastoja ja valtakunnallisten palvelujen tuottajia (Monikielinen kirjasto ja Yleisten kirjastojen konsortio) neuvottiin markkinointimateriaalien tuottamisessa ja tiedotuksessa.
- * Uusi esite VAKEn roolista erityisesti sidosryhmien käyttöön valmistui: VAKE2020 ilmestyi painettuna ja sähköisenä versiona suomeksi, ruotsiksi ja (e-versiona) englanniksi kesällä 2020.
- * Tiedotusapu Yleisten kirjastojen konsortiolle: Koko kansa lukee -kampanjan markkinointimateriaalit sekä tiedotusapu
- * Alun perin Monikielisen kirjaston käännättämän Kirjasto on kaverisi -esitteen erikielisten versioiden painovalmiit tiedostot annettiin vapaaseen käyttöön. Painotilauksia kautta maan koordinoi Seinäjoen erte.
- *Syysloma on lukuloma -kampanja, markkinointituki.
- *Pyynnöstä luennottiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SeAMK) kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman ajankohtaispäivässä 21.10. 2020, teemana kansainvälisyys ja VAKE:n palvelut.
- *Kristina Brushanen harjoittelukauden (2.11.2020–5.2.2021) koordinointi
- *Biblioteken.fi:n verkkokäyttäjäkyselyn valmistelu, yhdessä Anna-Maria Malmin kanssa.

Yhteistyökumppanit

Viestintäsuunnittelija oli tukena alueelliseen kehittämistehtävään ja valtakunnalliseen toimintaan liittyvien yhteistyökokousten järjestelyissä.

Viestintäsuunnittelija jatkoi Yleisten kirjastojen neuvoston työvaliokunnan jäsenenä ja auttoi aktiivisesti neuvoston kokousjärjestelyissä syyskuussa ja joulukuussa pidetyissä kokouksissa.

15 Ammattipalvelut

Hankkeet.kirjastot.fi

Hankerekisteri ja sen visualisointiliittymä suljettiin AVI:n pyynnöstä 30.11. eikä tiedonsiirtoa AVI:n VaDi-palvelusta Hankerekisteriin toteutettu. Yleisten kirjastojen hanketietoja etsivät ohjattiin Aviavustukset.fi-palveluun

Palveluympäristön raportointipalvelu kirjastotoimelle

Kirjastot.fi-Raportointipalvelu toimii kirjastopalveluiden vaikuttavuuden arvioinnin BI-työkaluna. Palvelu perustuu tutkija Jaani Lahtiseen monivuotiseen tutkimustyöhön Helmet- ja Vaski-kirjastojen kanssa. Palvelu tuottaa lainausdatan ja maantieteellis-sosioekonomisen (Tilastokeskuksen Väestötietokannan) datan pohjalta kirjastopalveluiden vaikuttavuuden analyysiä.

Raportointipalvelun käyttöliittymää parannettiin ja uusia ominaisuuksia lisättiin vuoden 2020 aikana. Palvelussa oli vuonna 2020 seitsemän kirjastokimppaa, uusina kimppoina tulivat mukaan Lastu-kirjastot ja Kirkes-kirjastot. Lainausdataa saatiin neljä kertaa vuodessa Aurora-järjestelmistä. Sierra-dataa ei saatu vuoden 2020 aikana teknisten ongelmien vuoksi. Koha-Suomen kanssa selvitettiin Koha-järjestelmän lainausdatan oton toteutusta.

Ylläpitona raportointipalvelun taustalla päivitetään koko ajan Suomen osoitetietokantaa, reittiverkostoja, väestötietokantaa segmentointineen sekä hallitaan sovelluksen käyttäjien tunnistautumista. Väestötietokanta on maksullinen aineisto, joka hankitaan vuosittain tilastokeskukselta. Reittiverkostojen päivittäminen tuottaa jonkin verran palvelinkustannuksia.

[Tilastot.kirjastot.fi](#)

Tilastotietokanta on toteutettu Kansalliskirjaston kehittämällä Kitt2-tilastotietokantasovelluksella. Yleisillä kirjastoilla on siitä oma versionsa/asennuksensa Kirjastot.fi-palvelinympäristössä. Vuoden 2020 palveluun ei tehty merkittäviä muutoksia, käyttöliittymän saavutettavuusongelmia korjattiin osittain. VAKE:n edustaja oli mukana yleisten kirjastojen tilastotyöryhmässä sekä kirjastosektoreiden ja AVI:n yhteisessä tiedolla johtamisen verkoston työryhmässä. Verkostolle perustettiin keskustelulistat.

[Vaikuttavuus.kirjastot.fi](#)

Kuntaliiton kirjastojen vaikuttavuusprojektissa toteutettiin artikkelijulkaisu *Hyötyä, tietoa, elämyksiä – kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksia* sekä verkkojulkaisu Vaikuttavuus.kirjastot.fi. Julkaisussa esitellään kirjastojen kansainvälisiä ja kansallisia hyöty- ja vaikuttavuustutkimuksia, toiminnan ja toimitilojen kehittämistä eri kunnissa (kuntaesimerkit), hyvinvointikertomus ja tilastojen raportointityökaluja kehittämisen ja strategisen johtamisen välineenä sekä kirjastojen elinkeinopoliittisia ja yhteiskunnallisia näkökulmia muun muassa Keskustakirjaston vaikutusarvioinnin avulla. Sivuston sisältöä ei päivitetty vuonna 2020, saavutettavuus korjaukset tehtiin edellisenä vuonna.

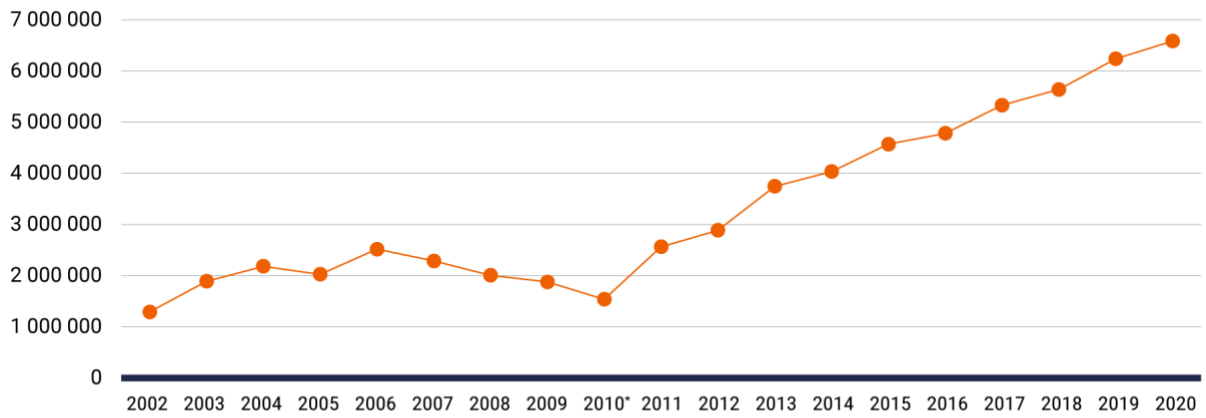
[WebKake-kaukopalvelusovellus](#)

WebKake on yleisille kirjastoille maksuton kaukopalvelutilausten hallinnan palvelu. Sen ylläpidosta ja kustannuksista vastaa valtakunnallista kehittämisestä hoitava kirjasto. WebKake on ollut tuotantokäytössä 2014 alkaen ja sitä käyttää 33 yleistä kirjastoa. Kaukopalvelusovellusten markkinatilanne kartoitettiin syksyllä 2018. Kaukopalvelusovelluksen tulevaisuutta ja vaihtoehtoja muuttuvassa kirjastojärjestelmäkentässä oli suunnitelmassa tarkastella vuoden 2020 aikana kirjastosektoreiden kesken, mutta tämä ei toteutunut mm. yliopistokirjastojen järjestelmävaihdosprojektien vuoksi.

[Frank-monihaku / SökSam](#)

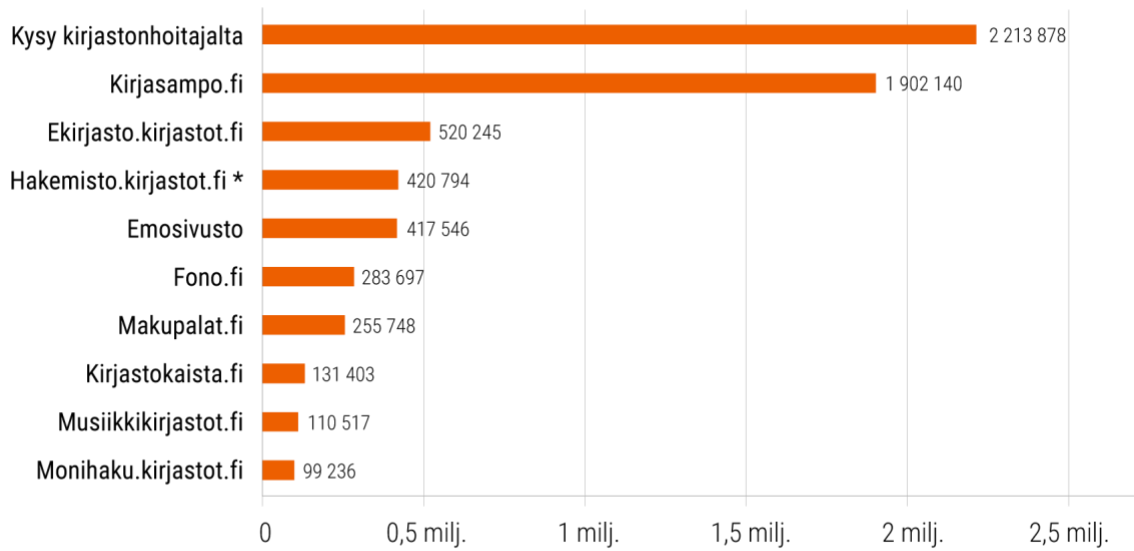
Monihaku haki noin 150 verkkokirjaston hakuliittymästä ja oli integroitu kirjastoaineiston paikannustoimintoon Kirjasampo.fi:ssä ja jatkohakuna Fono.fi:ssä. Frank-monihakua on ylläpidetty kirjastoaineiston paikannuspalveluna, kunnes kaikkien kirjastojen kokoelmat ovat haettavissa Finna.fi:n kautta. Finna-verkkokirjastot on liitetty monihakuun Finnan rajapintaa hyödyntäen. Monihakuun ei tehty muutoksia vuoden 2020 aikana. Saavutettavuuskorjaukset tehtiin edellisenä vuonna.

16 Tilastoja



Palvelujen laajuus on vaihdellut vuosien varrella.
Aikaisemmat tilastot (1997–2001) eivät ole yhteensopivia.
Lähde: Google Analytics
* WTM-tilastoja käytettiin osittain vuoteen 2010 asti

KIRJASTOT.FI-PALVELUT – ISTUNTOJEN MÄÄRÄ 2002–2020



TILASTOJA 2020: ISTUNTOJEN MÄÄRÄ

* Api.kirjastot.fi:n käyttöä ei tilastoida

Muita tilastoja

	2020	2019
Kysy kirjastonhoitajalta	Vastauksia 7 611 Vastaajia 270 70 yleistä kirjastoa 19 erikoiskirjastoa	Vastauksia 6 612 Vastaajia 233 70 yleistä kirjastoa 18 erikoiskirjastoa
Ammattikalenteri	947	672
Keskusteluviestit	Tietolistan 586	Tietolistan viestejä 484
Rekisteröityneet käyttäjät	7 400	10 672
Kirjasampo	Tietoa mm. 77 000 romaanista 14 900 runokokoelmasta 6 700 novellikokoelmasta 5 500 sarjakuva-albumista 106 600 teoksen kansikuvaa 24 700 verkkolinkkiä 10 184 Arvostelevan kirjaluettelon arvostelua 5 216 Resonerande bokkatalogin arviota 60 000 kirjallisuuden tekijästä	Tietoa mm. 75 000 romaanista 14 500 runokokoelmasta 6 600 novellikokoelmasta 5 300 sarjakuva-albumista 102 000 teoksen kansikuvaa 24 400 verkkolinkkiä 10 184 Arvostelevan kirjaluettelon arvostelua 5 216 Resonerande bokkatalogin arviota 58 800 kirjallisuuden tekijästä
Makupalat	999 uutta linkkiä, 213 uutta ruotsinkielistä linkkiä 15 867 linkkiä yhteensä, ruotsinkielisiä 1 924	642 uutta linkkiä 15 607 yhteensä
Kirjastokaista	132 omaa videota, 92 muiden tuottamia 12 + 10 ruotsinkielistä 15 englanninkielistä 19 suorälähetystä Vimeo: 118 662 katselua Youtube: 108 092 katselua SoundCloud: 8094 kuuntelua	300 videota, 3 audiota julkaistu 25 suorälähetystä 495 890 katselua yhteensä Vimeo: 95 545 katselua (impressions 6 483 872). Facebook: n. 130 000 Youtube: 270 345 5 900 kuuntelua SoundCloudissa
Digi	8 000 julkaistua aineistoa 384 kokoelmaa	noin 8 000 julkaistua aineistoa 384 kokoelmaa
Ekirjasto	131 000 e-kirjaa	22 300 e-kirjaa
Kirjastohakemisto	1 043 toimipistettä	1 037 toimipistettä

17 Valtakunnalliset kehittämispalvelut

Lain yleisistä kirjastoista mukaan (29.12.2016/1492) ”Yleisten kirjastojen toiminnan tasapuoliseksi tukemiseksi valtakunnallisella kehittämistehtävällä toteutetaan yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja ja edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa” (7 §). Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen yleisistä kirjastoista (660/2017) mukaan Helsingin kaupunginkirjasto on vastannut Valtakunnallisesta kehittämistehtävästä 1.1.2018 alkaen. Valtakunnallinen kehittämistehtävä (VAKE) organisoitiin Helsingin kaupunginkirjastossa Valtakunnalliselle kehittämisyksikölle 1.6.2017 alkaen. 1.1.2019 alkaen yksikön nimi muuttui Valtakunnallisiksi kehittämispalveluiksi.

Valtakunnallisen kehittämistehtävän rahoitti opetus- ja kulttuuriministeriö 1 280 000 euron erityisavustuksella.

Valtakunnallisten kehittämispalveluiden henkilökunta 2020:

Matti Sarmela, kehittämispäällikkö, päätoimittaja
 Kasimir Andersson, informaatikko (50%), kaukopalvelu
 Nina Granlund, suunnittelija, Kysy kirjastonhoitajalta, Makupalat
 Mikko Helander, kuvaaja-editoija, Kirjastokaista
 Katja Kyllönen, suunnittelija, Sivupiiri 30.10. asti
 Aija Laine, erityissuunnittelija, kansallinen yhteistyö, eKirjasto, Digi
 Johanna Laurila, vs. viestintäsuunnittelija
 Päivi Litmanen-Peitsala, viestintäsuunnittelija, projektipäällikkö
 Anna-Maria (Mia) Malm, planerare, Biblioteken.fi
 Lotta Muurinen, kansainvälisten asioiden projektipäällikkö 31.3. asti
 Mia Nikula, suunnittelija, Kirjastohakemisto, Kirjastot.fi, ylläpidon tuki
 Harri Oksanen, suunnittelija, Käyttöliittymäsuunnittelu ja grafiikka
 Mikko Pelkonen, suunnittelija ICT 4.5. alkaen
 Tuomas Pelttari, informaatikko (40-60%), Musiikkikirjastot
 Antti Salminen, suunnittelija ICT
 Antti Sauli, suunnittelija (60%) , kansainvälinen viestintä
 Panu Somerma, kuvaaja-editoija (60%), Kirjastokaista
 Jaana Sundell, erikoiskirjastonhoitaja, kaukopalvelu
 Elias Tertsunen, suunnittelija ICT, 19.2. alkaen
 Riitta Taarasti, toimittaja, Kirjastokaista
 Henriika Tulivirta, suunnittelija, Sivupiiri 19.10. alkaen
 Kirsi Vanharanta, erikoiskirjastovirkailija, kaukopalvelu, työvapaalla

Yksikön viikkopalaverit pidettiin joka toinen tiistai heinäkuuta lukuunottamatta.

Toimituspalaverit pidettiin viikoittain, tekniikkapalaverit joka toinen viikko.

Kehityskeskustelut pidettiin keväällä.

Virkistyspäiviä ei vietetty poikkeustilanteen vuoksi, virtuaaliset pikkujoulut ja Ateneumin näyttelyn etäopastus pidettiin 16.12.

Virtuaaliset etäkahvit otettiin käyttöön maaliskuussa, aluksi 5 viitenä aamuna, myöhemmin joka toinen aamu

Yksikön työyhteisvastaavana toimi Riitta Taarasti.

Yksikön toimitilat siirtyivät pääosin Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-aika toimialan hallinto- ja tukipalveluiden uusiin toimitiloihin Vallilaan. Poikkeustilanteen vuoksi yksikkö toimi etätöissä maaliskuun puolesta välistä lähtien.

Jäsenyydet työryhmissä

Matti Sarmela

Finna-konsortio-ryhmä (pj)

Tiedonhallinnan ohjausryhmä (vpj)

Yleisten kirjastojen tilastotyöryhmä

Digitaalisen median palvelukonseptin ohjausryhmä

Pohjoismaisen kaukopalvelukonferenssin ohjausryhmä

Helsingin kaupunginkirjaston johtoryhmä

Helsingin kaupunginkirjaston henkilöstötoimikunta

Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-aika toimialan (KUVA) digitalisaatiotyöryhmä, asiantuntijajäsen
Tutkitun tiedon teemavuoden verkosto

Esitelmät, esittelyt ja luennot

Matti Sarmela

Raportointipalvelun esittely, Kansalliskirjaston pyöreä pöytä 17.1.

VAKE-esittely OKM/AVI/AKE/VAKE 19.2.

Digimedianhankkeen esittely, 10.3. Finna-konsortio

Raportointipalvelu ja Finna-ekosysteemi, Kirkesin ja Ratamon yhteiskokous 7.4.

Finna vision esittely, Yleisten kirjastojen Finna-tapaaminen 23.4.

VAKE-katsaus, Ajankohtaista Vake-toiminnasta 18.5.

Yleisten kirjastojen metatietotavoitteet, Metatietovisio-webinaari 11.9.

Finna-vision esittely, YKN 10.9.

VAKE-katsaus, AKE-linja 24.9.

Kifi-palvelut Finna-verkkokirjastossa, 10.11. Yleisten kirjastojen Finna-tapaaminen

VAKE-esittely Kansalliskirjaston KVP:lle 4.12.

Nina Granlund

Educa-messut, Messukeskus 24.1.

Helsingin kirjamesut verkossa

Kysy kirjastonhoitajalta -opastus ja -vastaajakoulutukset lasten ja nuorten vastaajaryhmälle suomeksi ja ruotsiksi syys-joulukuu 2020

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

Matti Sarmela

Hakukoneoptimointi ja Google Analytics -koulutus 10.1.

Digijohtamisen päivä 2020 16.1.

Missä mun data? - Kansalaisen digijälki 28.1.

TEAvisari ja kulttuurin sekä kirjastojen hyvinvointivaikutukset 6.2.
 Kevähumaus 11.3.
 Tiece: Tekoäly päätöksenteossa – algoritmit, arvot ja ihminen 13.3.
 Ajankohtaista digitaalisesta turvallisuudesta – Koronaviruspandemian vaikutuksia digitaaliseen toimintaympäristöön 5.5.
 COVID-19 Playbook with August Associates (MustRead) 6.5.
 Ajankohtaista digitaalisesta turvallisuudesta - tietosuoja 13.5.
 Ajankohtaista digitaalisesta turvallisuudesta - turvallinen sovelluskehitys 19.5.
 Couch Lesson: AI + Covid-19 20.5., 27.5.
 Tiece: Digikolmiloikan seuraava askel? 11.6.
 Finna mobiilikäytettävyys-seminaari 25.9.
 Kaupungin digipäivä 9.10.
 Digitaalinen kulttuuriperintömme – Kestävästi digitaaliseen tulevaisuuteen 21.10.
 What's intimate about data? IDA 23.10.
 Digital Humanities in Action: Sampo Model and Portals for Cultural Heritage 29.10.
 Digituki 2020 5.11.
 GoToWebinar - Webinaari: Mainonta sosiaalisessa mediassa 12.11.
 Uudenmaan kirjastopäivä 2020 Nylands biblioteksdag 13.11.
 Google Analytics ja DataStudio –koulutus 24. ja 26.11.
 MyData 2021 10.-11.12.

Nina Granlund

Kirjastolaisten some-koulutus 1-2, 1.10. ja 5.11.2020 Helsingin kaupunginkirjasto
 P2P-ostolaskujärjestelmän koulutus 21.10.2020 TALPA
 Kokoelmanhoito 27.10.2020 Helsingin kaupunginkirjasto
 Some-mainonta, Kumula 12.11.2020
 Google Analytics ja Google Data Studio, VAKEn koulutukset 24.11. ja 26.11.2020
 Kuvan inspiraatioamukahvit
 Henkilöstöfoorumit
 Tyhy-päivä 23.10.2020

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Matti Sarmela

Kaunokista ja Bellasta KAUNOon 9.1.
 Kirjasammon toimituskunta 13.1.
 Annif-ajankohtaispalaveri Kansalliskirjasto ja VAKE 6.3.
 YKK:n ohjausryhmän kokous 6.5.
 YKN-VAKE 5.6.
 Sitran Kirjastoista kansanvallan foorumeita -hankkeen verkkoympäristön/intran ideointi 11.9.
 AKE-johtajatyöpaja 30.9.
 OKM-VAKE 22.10.
 Kirjasampo-Finna 30.10.
 YKN:n Metatietoryhmä 25.11.
 YKN 9.12.
 Fono.fi, Yle Arkisto 15.9.

Nina Granlund

Annif-palaveri Kansalliskirjastossa 6.3.

Avaimia-työpaja, Finna-yhteistyö, 29.10.

Finna-sektorikokous 10.11.

Säännölliset kokoontumiset Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun ja Makupalat.fi:n toimittajien kanssa